

Tabo

1880

— GENERAL LEON RUPNIK —

1980

STAVNA
LUBLJANA

1980

EL FORTIN

št. 2-3

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov ● TABOR je last in vestnik Tabora SPB ● Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od glavnega odbora ● Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič ● Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos ● Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213.

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 42.819.

Naročnina: Argentina 15.000 pesov; Južna Amerika 8 dolarjev; Evropa — Australija 10 dolarjev; ZDA in Kanada 12 dolarjev (zračno — paketi). Letalska naročnina za vse države: 15 dolarjev.

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž Anton Matičič, Igualdad 1110, (1655), J. L. Suárez — Bs. As., Argentina
Telefon: 766-7513.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

Junak-mučenec, general Leon Iupnik, je proti organiziranemu zločinu organiziral poštenost — Slovensko domobranstvo. Za naš zgodovinski ponos, za zgled svetu. Ker je v anonimatu posebil genij slovenskega naroda. Zato je stopil med velike in z gradivom moralnih, intelektualnih in značajnih kakovosti slovenskega ljudstva naredil najsvetlejši kos zgodovine slovenskega naroda. „Borba proti komunizmu! Za vsako ceno!“

Zato je septembra 1946 stopil v zbor mučencev, da je po vodilu, ki ga je v največji temi dal organizirani slovenski poštenosti, prižgal večno luč naše bodočnosti: Bog — Narod — Domovina!

Tabor

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Febrero-Marzo 1980

BUENOS AIRES

Februar-Marec 1980

UN DIA DE SOL

“De cara contra la pared y arremangado me ordenaron colocar mis manos a la espalda. Un comunista me las cruzó y ató con alambre, empleando para ello unas pinzas. La mano quedó tan fuertemente apretada, que de inmediato se me puso toda negra e insensible. A la altura de los codos nos volvieron a atar de a dos y así atados esperábamos el traslado a lo desconocido...”

“Una vez cargados en los camiones y de rodillas nos obligaron inclinar también la cabeza contra el piso. En cada camión había cuatro guardias con fusiles automáticos y bastones. Mientras duraba el viaje, nos pisaban las cabezas y nos apaleaban.”

“En el borde del precipicio el asesino paraba a cada víctima preguntándole su lugar de origen y desde cuando luchaba contra los comunistas. Después le ordenaba inclinarse y lo mataba.”

“Cando recibí la orden de inclinarme, me tiré al precipicio. El asesino tiró tras mío hiriéndome en el muslo izquierdo. Caí sobre cadáveres humanos y me desplazé rápidamente a un costado de la gruta. Caía otra víctima...”

“Solo este día arrojaron alrededor de 800 víctimas a esta fosa y aún había más.”

“Así morían los luchadores anticomunistas eslovenos aquel 8 de junio de 1945, lleno de sol.”

Las presentes no son frases de una novela de fantasía por más inverosímil que suenen. Son tomadas de la declaración de un luchador anticomunista esloveno, que fue repatriado por la fuerza y mediante engaño entregado a los comunistas de Tito.

Debía morir después de padecer horrible martirio. Sin juicio. El me-

ro hecho de ser anticomunista y luchar contra ellos fue suficiente para sentenciarlo a muerte. En este caso la Divina Providencia dispuso otro destino. Pero miles y miles han sellado con su sangre inocente su convicción cristiana.

No lloramos más a nuestros mártires. Ellos ya se han convertido en héroes y claman desde sus tumbas desconocidas:

Libres del mundo, uníos! Por Dios — Pueblo — Patria!

NEKEGA SONČNEGA DNE . . .

„Bil sem z obrazom k steni in z zavihanimi rokami, ko so zapovedali roke na hrbet. Neki komunist mi jih je prekrižal in zvezal z žico in je pri tem rabil klešče. Roka je ostala tako stisnjena, da je takoj počrnela in postala nečutna. V višini komolcev so nas povezali po dva in tako zvezani smo čakali na prevoz v neznano...“

„Ko smo bili naloženi na tovarnjake, smo morali poklekati in skloniti glave proti tlom. V vsakem tovarnjaku so bili štirje stražarji oboroženi z brzostrelko in kolom. Med vožnjo so nam stopali po glavah in nas bili s koli.“

„Na robu jame je morilec ustavil vsako žrtev in jo vprašal odkod je in od kdaj se bori proti komunistom. Nato ji je ukazal, da se skloni in jo nato umoril.“

„Ko mi je zapovedal skloniti se, sem se vrgel v prepad. Morilec je streljal za menoj in me ranil v stegno leve noge. Padel sem na človeška trupla in se hitro prevalil proti steni jame. Padala je že nova žrtev...“

„Samo tega dne so vrgli v to jamo okrog 800 žrtev, in bilo jih je več.“

„Tako so umirali slovenski protikomunistični borci tistega 8. junija 1945. leta, polnega sonca.“

To ni izpis fraz iz kake novele ali fantazije, če še tako nemogoče zvene. So izpisek izjave slovenskega protikomunističnega borca, ki je bil vrnjen proti svoji volji in s prevaro izročen Titovim komunistom.

Po hudem mučenju bi moral umreti. Brez sodbe. Samo dejstvo, da je bil protikomunist in da se je proti komunizmu boril, je bil dovoljšen razlog za umor. Toda v tem slučaju je božja Previdnost določila drugo usodo. Toda tisoči in tisoči so s svojo nedolžno krvjo potrdili svoje krščansko prepričanje.

Ne objokujemo več naših mučencev. Že so se spremenili v junake in iz svojih nepoznanih grobov kličejo:

Svobodni sveta, združite se! Za Boga — Narod — Domovino!

ODSLOVLJEN DELAVEC

Zdovski zapisi dr. Stanka Kocipra

(Nadaljevanje.)

Kljub temu, da je potem, ko so drugi prevzeli odgovornost, gen. Rupnik dne 5. maja 1945 popoldne kot nadležni zasebnik moral zapustiti domovino in bi bilo povsem razumljivo, če bi se zakopal v zagrenjenost in gledal samo še, kako bi v danih okolnostih čim bolj koristil svojemu osebnemu dobrobitju, pa predvsem pazil na svojo varnost, on tega ni storil.

Ni mislil na to, da je bila njegova osebna usoda več kot dvomljiva — saj je bil vendar „notorni kolaboracionist, izdajalec in vojni zločinec“ — in da ni razpolagal z nikakšnim ponarejenim osebnim dokumentom.

Slejkoprej ga je bolj kot skrb za osebno usodo prevzemala iz negotovosti porajajoča se vseobsežna zaskrbljenost za razvoj dogodkov v domovini in posebej za usodo domobrancev.

Upravnik policije *dr. Lovro Hacin* je prinesel prve novice.

Povedal je (kar smo pozneje brali potrjeno že v „Koledarčku slovenskih emigrantov“ za leto 1946), da po prezidentovem odhodu v Ljubljani ni bilo več nobene slovenske civilne oblasti, ker je vlada takoj za Rupnikom (nekateri in škof dr. Gregorij Rožman že pred njim) že dne 5. maja 1945 tudi sama odšla. Ker se je upravnik policije nenadoma znašel v praznini, tudi njemu končno ni preostajalo drugega, kot da je v nedeljo dne 6. maja 1945 tudi sam pospravil. Ker „te bande sploh ni priznaval“, kakor se je izrazil o vladi, se je s šoferjem *Viktorjem Trčkom* in *Lojzeto Potokarjem* napotil za gen. Rupnikom in tako svojo usodo navezal na njegovo.

(Dr. Lovro Hacin je navzlic marsikateremu trdemu prezidentovemu nastopu v službenih zadevah generalu Rupniku ostal zvest do konca. To je končno in najlepše dokazal tudi na proslulem komunističnem procesu, kjer je zvest svoji sloviti trmoglavosti, ki jo je kazal tudi na samem procesu in ki je niso mogle zlomiti tudi satanske komunistične preiskovalne metode, generala Rupnika dosledno imenoval — gospoda prezidenta!)

Ker je dr. Lovro Hacin povedal, da je domobransko poveljstvo izvajalo umik proti meji s ciljem na Koroško naproti Angležem, in ker na Rupnikovo vprašanje, ali je vlada že podvzela korake, da *predhodno, t. j. pred prihodom domobranske vojske, stopi v stik z zavezniki in se oskrbi s potrebnimi jamsti za njen prihod*, ni mogel dati odgovora, se je general vidno vznemiril. Šel je s prsti v brado in se živčno prestopal:

„Moj Bog... — Velika nesreča se lahko zgodi... — Se bodo menda vendar prej zasigurali...! — (1) .

Poslej je generala Rupnika skoraj izključno zaposljevala misel, kako bi sam prišel čim prej v stik z Angleži.

Dne 8. maja 1945 je Nemčija brezpogojno kapitulirala.

Iz župnijske dvorane, kjer je naša skupina imela radio, dobivamo čez vodo novice, ki se mrzlično prehitujejo. Nobene jasne slike, iz katere bi lahko vsaj v neki meri sklepali na našo bodočnost, si ne moremo ustvariti. Novica, ki nam je sporočila dejstvo, da so na slovenskem Koroškem že Titovi oddelki, je naše občutke splošne negotovosti še bolj stopnjevala.

General Rupnik je postajal naravnost živčen ob misli, kakšna usoda lahko zadene slovenske domobrance, če brez konkretnih jamstev pridejo na Koroško, kjer se bosta srečali Titova razbojniška tolpa in vojska Njegovega britanskega Veličanstva — kot zaveznici... —

Millstatt je zasedla angleška vojska dne 10. maja 1945.

Prvi vtis, ki so ga naredili na nas rdečelični, dobro rejeni, krepki fantje v khaki uniformah, je bil ugoden. Takoj nam je padla v oči razlika med zategnjeno strunnim, kot jeklo nepopustljivim nemškimi vojakom in temi fanti, ki so delali vtis, kot da jim je nerodna, težka puška samo v napatje, uniforma pa celo v nadlego. Ko smo pozneje videli, da so vojakom tovariši prinašali na stražarska mesta čaj z obloženimi kruhki ali pivo, da pa so ti fantje kljub temu ali pa mogoče prav zaradi tega znali do črke izpolniti dano povelje, je stari vojak Rupnik menil:

„To je moč tradicije velikega naroda. Vsakteri od teh vojakov se zaveda, da je činitelj v zgodovini imperija.“ —

Zapovedal nam je, da takoj navežemo stike z angleškimi vojaki in izvohamo, kje je prvo višje poveljstvo.

Takoj sem naprosil *Mirka Javornika* in *Ludvika Klakočerja* iz uredništva „Slovenskega doma“, ki sta govorila angleščino in ki sta se že ob odhodu iz Ljubljane ponudila generalu kot tolmača, da pomagata priti v stik z Angleži.

Takrat je bila angleščina zame še španska vas. Tem manj sem si seveda znal tolmačiti nešteto tablic z nerazumljivimi kraticami, ki so jih vojaki nabili in postavili po ulicah. Sicer jih pa niso znali razvozljati tudi tisti, ki so znali angleščino. Zato sem lovil vojake, ki so se dali sporazumeti v italijanščini. Toda kljub temu, da so zaradi dolgega bivanja v Italiji

1) Ob tej priložnosti je dr. Lovro Hacin prvič izrazil svoje mnenje, da je bil „puč“ Narodnega odbora povsem nepotreben in neumesten in da bo nekoč zgodovina gen. Rupniku zamerila samo to, da „teh barab ni dal zapreti“...

nekateri italijanščino še zadosti razumljivo tolkli, uspeha nisem dosegel nobenega.

Enako se je godilo Mirku Javorniku in Klakočerju, ki sta obvladala angleščino.

Vojaki najbrž še sami niso vedeli, kje se bo nastanilo kakšno višje poveljstvo, ali pa so navzlic onemu prvotnemu nevojaškemu vtisu znali čuvati vojaške tajne bolj kot smo mislili...

Naslednji dan, 11. maja 1945 sta Javornik in Klakočer odpotovala nekam naprej proti Tirolski, tako smo ostali še brez tolmačev.

Povrhu je tudi nekdo iz družbe, za katero sem v Ljubljani v Rupnikovem imenu moledoval dr. Doujaka za kamion, nekam zviška, tja kar preko moje glave pribil:

„Mislim, da se nimamo kaj vezati na Rupnika... —“²⁾

Naši prvi koraki, da bi navczali stik z Angleži, so torej bili dokaj nebolgljeni...

...

Dne 12. maja 1945 smo prejeli novico, da je *duh. svet. Karel Škulj* s svojimi dolenjskimi begunci že potoval skozi Beljak v Italijo. Kaj več nismo zvedeli. Še manj o domobrancih.

Ker je z nami iz Ljubljane potovala tudi žena ruskega oficirja iz vlasovskega bataljona *ga. Popova*, sta nas proti večeru istega dne poiskala namestnik poveljnika tega bataljona *maj. Genadij Grinjev* in stotnik *Popov*, ki sta že prišla s svojimi vojaki na Koroško. Popisala sta nam umik iz Ljubljane. O nadaljni usodi domobrancev pa sta nam znala povedati samo to, da bi se naj *maj. Vuk Rupnik* na drugi strani Drave pri Borovljah tolkel s partizani za prehod čez reko.

Gen. Rupnik mu je naglo vpadel v besedo:

„Je vlada že v stikih z Angleži...? — Ima že angleške garancije...?“

Ruski major seveda na to ni mogel narediti drugega, kot nevedno skomigniti z rameni.

...

Ves naslednji dan smo zato še bolj sedeli na iglicah.

Protiv večeru dne 13. maja 1945 pa smo nenadoma dobili mi — *angleški obisk*.

Prišel je vojaški zdravnik *Cpt. Smith* (če se je seveda zares tako pisal...) z dvema vojakoma. Razumel je zadosti dobro italijanščino, tako da smo se lahko sporazumeli. Kjer pa je šlo bolj težko, je vskočil mali, rdečelični in ves okrogel vojak *Johnny* (če je seveda tudi njemu bilo zares tako ime...) ki je italijanščino opletal kot za stavo. Ta Johnny se nas je potem držal kot klešč in nas častil z angleškimi cigaretami in tobakom.

²⁾ Ne imenujem ga, ker je to zatrdno rekel v psihozi vznemirjajoče negotovosti in je leta pozneje napisal krepke besede v obrambo Rupnikove časti pred tistimi, ki so mu pred narodom bili dolžni več kot on...

Mali Johnny je sploh bil kavelj. Poleg drugih sposobnosti, ki smo jih prihodnje dni pri njem odkrili, je ta jezičnež v nekaj dneh bivanja na Koroškem že tolkel tudi nekaj nemških besedi. Pa kljub tem sposobnostim menda le ni bil v obveščevalni službi, ker smo pozneje na dejanskem primeru odkrili, da se je FSS-a (Field Security Section; beri: Gestapo v angleški izdaji...) in Military Police (vojaška policija) upravičeno bal kot vrag križa...

Angleški stotnik-zdravnik se je vljudno oprostil (strašno „sorry“ je namreč bil zaradi tega...), da nas je moral motiti... Toda moral si je poslopje ogledati, ker ga je poveljstvo izbralo za lazaret. Še bolj je potem bil „sorry“, ko nam je hudo vljudno sporočil, da moramo že kar zutraj zapustiti „zakleti grad“, ki smo ga ravnokar za silo ocedili... Pač pa nam je obljubil, da nam bodo vojaške oblasti dale na razpolago drugo primerno bivališče...

Pri tem je bil prisoten tudi lastnik stavbe *Josef Schuster*, ki je imel na hribu tik nad našim „zakletim gradom“ svoje poscstvo in dve nadaljni hiši, kamor nas je že prej povabil.

Zato je general Rupnik stotnikovo ponudbo prav tako vljudno odklonil. In to je bila napaka!

Samemu Rösenerjevemu adjutantu *Richterju*, ki je bival v spodnjih prostorih vile (in nas vsaj do prihoda Angležev v Millstatt najbrž tudi stražil...) so npr. isti Angleži zares dali na razpolago drugo stanovanje, ko so ga deložirali.

Gen. Rupnik pa je sprejel Schusterjevo povabilo...; in to je bilo slabo...

Josef Schuster, ki se je izdajal, da je bil nekoč v nemški tajni službi na Bližnjem Vzhodu, in predvsem njegova žena, ki se je predstavljala kot „sensibilna umetniška duša“, pa bila o svojem času ognjevitá priganjalka nacističnega režima, na sam dan nemške kapitulacije in naslednje dni pa že na vse zgodaj pridno veslala čez jezero k svetemu obhajilu, sta namreč računala, da mora takšenle bivši prezident iz „zaostale“ dežele tam za Karavankami v zabojih, ki jih je pripeljal s seboj, imeti najmanj samo zlato... Zato nas je šla nekega zgodnjega nedeljskega jutra konec majnika prijavit na titovski jugoslovanski urad v Spittal na Dravi. Ko so nas Angleži na začetku junija preselili v taborišče v Spittalu na Dravi, je ta „sensibilna umetniška duša“ mislila, da je njeno klasje dozorelo. Toda, ker v nobenem zaboju ni našla zlata, ampak stare cunje, nas je okradla za zadnje ostanke živilskih rezerv...—

Angleškemu stotniku sta zelo ugajala Rupnikov markantni obraz in lepa bela brada. V šali je vprašal generala in dr. Hacina, ki je tudi nosil koketno bradico, če sta penzionirana „morska volkova“. Ne vem, za kaj bi zaradi brade morala biti ravno mornarja...

Ko se mu je gen. Rupnik izdal s polnim imenom in mu prostodušno

povedal resnico o svojem bivšem položaju, se je stotnikova ljubeznivost sprevrгла v pravo angleško uslužnost in respekt. Johnnyju je takoj začel nekaj pripovedovati oz. ukazovati, česar mi seveda nismo razumeli. Šele, ko je Johnny čez čas nekje priskrbel sveče, ker nismo imeli razsvetljave, cigarete in za malega generalovega vnučka Nikca čokolado, smo odkrili, kaj mu je ukazal...

Vljudno je prosil generala za dovoljenje, če sme zakuriti tudi on svojo pipico, ki je prej kajpak prostodušno sploh ni premaknil iz ust. Rupnikova gospa je postavila pred nas steklenico pristne domače slivovke in angleški stotnik-zdravnik je pri svitu sveče dolgo v noč sedel z nami na odprti verandi hiše ob jezeru, čigar drobni valovi pod nami so v topli pomladni sapi gostoleli božajočo pesem miru...

Pripovedovali smo mu do obisti razgaljeno zgodbo naših okupacijskih let in istočasne komunistične revolucije, ki jo je Tito v Stalinovi službi zaradi okupacije seveda kaj lahko svetu predstavil kot — osvobodilno vojno. Tolmačili smo mu dokumentarne zapise iz Javornikovih „Črnih bukev“, nekatere izvirne fotografije in druge dokumente, ki smo jih na hitrico mogli nabrati iz kovčkov in zabojev.

Angleški stotnik nam je priznal, da so si mnogi aktivni angleški vojaki že naredili svojo primerno sliko o Titovem „herojstvu“, da pa so seveda *„manjkale vse dokumentarne podlage, ki bi sum v njegove cilje in metode postavile na oprijemljive, trdne temelje...“* — (!!??)*

Seveda si nismo delali prav nobenih utvar, da je s tem naš položaj že rešen, če smo naleteli na vsaj navidezno razumevanje nekega malega stotnika-zdravnika angleške kraljevske vojske...

Naš cilj je bil v drugi smeri!

Preko njegovega zaupanja smo hoteli zvedeti za najbližje višje poveljstvo, s katerim je gen. Rupnik hotel priti čim prej v stik...

S prostodušnim zaupanjem nam je povedal, da pride prav v Millstatt štab divizije in da nas bo takoj obvestil, ko se bo to zgodilo.

To je bilo, kar smo hoteli! Drugega od njega nismo pričakovali! —

...

Navsezgodaj naslednjega dne 14. maja 1945 smo se že selili iz „zakletega gradu“ v Schusterjevo pristavo nad jezerom, kjer smo si morali prav tako najprej vse šele počediti.

Isti dan se mi je že pismeno javil četniški kapitan „Ferdo“-Weichberger iz bližnjega Spittala ob Dravi, ki mi je poslal sledeče, za nas takrat na moč važne in takorekoč prve novice:

---

*) Bralca prosimo, da v tej zvezi še enkrat pazljivo prebere razpravo Elizabeth Baker: Britanska medvojna politika v Jugoslaviji, Tabor 1979, št. 10-11 str. 252 isl. — *Op. ured.*

Poštovani G. Kociper,

Vaš čovek je stigao ovde kod nas te nas izveštava gde se Vi nalazite.

Ja sam se jedini izvukao iz grupe Puk. Jovanovića na Dravskom mostu gde su nas opkolili i razoružali crveni. Ovde u Spittalu obrazovao sam jedan logor gde imam oko 150 ljudi mešano Slovenaca, dobrovoljaca i naših četnika. Imamo zaštitu i snabdevanje saveznika, postupak prema nam je odličan. Tražio sam da nas upute u sastav naše komande na jug. Odgovoreno mi je da je to momentalno nemoguće te da moramo sačekati rešenje.

Ovde je stigla jedna delegacija od tri Slovenaca na čelu sa jednim majorom koji su podneli pretstavku sa kojom traže priključenje Klagenfurta i Vilaha Slovenačkoj a ujedno su obrazovali neki biro koji je ilegalan za vrbovanje Jugoslovena za povratak kući a ujedno vrše i obaveštajnu službu.

Naši zarobljenici su otišli odavde i to oni koji se izjasnili za Kralja na jug Francuske a oni za Tita na sever Fran. navodno na oporavak.

Obaveštajno sam razgovarao sa ovim crvenim majorom te Vam savetujem da ne puštate strana lica Vašemu logoru a naročito ne G. Gjeneralu.

Moji se ljudi nalaze pod punim oružjem. Moja je namera ako mogu da dodjem do Salzburga gde se nalazi naša jedna viša komanda i Amerikanci, te oztalen dalje za Jug u sastav sa Gjen. Damjanovićem.

U koliko trebate neko obaveštenje od mene rado Vam stojim na raspolaganju a ako je potrebno mogu doći do Vas.

Da Vas potsetim na svoju ličnost, ja sam adjutant G. Puk. Jovanovića a sa Vama sam se upoznao prilikom zadnje njegove posete kod Vas i to pred Vašom kućom.

14. 5. 1945

Poštuje Vas Vaš
kapetan Ferdo, l. r.

Generala obiščeta tudi hrvaška ministra *Gaj* in *Palmar*, ki stanujeta na neki pristavi na drugi obali jezera. Njun obisk ni bil nikakšnega pomena.
(Sledi.)

.....

Nikdar ne pozabimo, da so naši mrtvi o pravem času in na pravem mestu postavili mogočen zgled za vse svobodoljubno človeštvo! Storimo vse, kar je v naši moči, da bo svet zvedel za njihovo žrtev!

.....

AMERIKA... V ČASU OBISKANJA

Rimska cerkev in še bolj njen poglavar, je za mnoge Američane še vedno anatema. Zato je vest o papeževem prihodu v mesto razgibala tukajšnjo atmosfero, ki se je doslej spustila v megleno, zdolgočaseno razpravljanje o SALT pogodbi, o nejasnosti Carterjevih stališč in namenov v vprašanju sovjetskega vojaštva na Kubi, ali celo o razburjenje obetajoči „bitki stoletja“, novi državljanski voni med „severom in jugom“, med Georgio (Carter) in Massachusettsom (Kennedy).

Toda papež je prispel in od Bostona do Iowe, od Chicaga do Washingtona so se v prvih dneh oktobra odvijali, rekli bi, nekakšni „miklavževski prizori“. V resnici se je zdelo, da obiskuje „Miklavž“ ameriške parke, črnske četrti in žitna polja srednjega zahoda, new yorške nebotičnike in washingtonske neo-klasične templje.

Od trenutka, ko je papež stopil na ameriška tla in ga je predsednikova soproga pozdravila z besedami: „Z ljubeznijo pozdravljamo Vašo svetost“, pa do trenutka, ko se je na vojaškem letališču zunaj Washingtona spet poslovil in še enkrat blagoslovil Ameriko, je bil obisk Janeza Pavla v Združenih državah dogodek tako izrednih dimenzij, zunanjih in duhovnih, da njegov pomen in učinek še dolgo ne bo izmerjen.

Papež je obiskal Boston, nekakšno središče ameriškega katoliškega življa; New York, ki mu je priredil doslej največjo „ticker-tape“ parado v zgodovini mesta; Filadelfijo, kjer je posebej pozdravil ukrajinske katoličane vzhodnega obreda; Des Moines v Iowi, kjer je maševal sredi žitnih polj, obenem pa obiskal preprosto podeželsko cerkvico Svetega Patricija ter v intimnem srečanju molil s farani, potomci irskih naseljencev, ki so cerkvico postavili pred več kot sto leti; Chicago, kjer ga je z viharim navdušenjem in prekipevajočim ponosom sprejela ameriška Poljska (dva milijona Poljakov živi v mestu in okolici) in slednjič Washington, kjer ga je sprejela uradna Amerika.

Tri prominentne strukture obvladujejo washingtonski prostor: Kapi-tol, Washingtonov obelisk in Episkopalna katedrala. V tem je tudi neka simbolika mesta in države, katere središče je: Kapitol, kjer ima sedež oblast, ki je kljub godrnjanju in zabavljanju „iz ljudstva in za ljudstvo“; Washingtonov spomenik, os ameriške tradicije in simbol njenega stremlje-nja; in Episkopalna katedrala, zadnja, ki jo še grade po receptih srednje-veških arhitektov, pa morda prav zaradi tega tudi simbol globoke krize, v kateri se je znašla ta veja krščanstva in ki vznemirja tudi druge.

Izven te trikotne panorame, že daleč na obzorju stoji katoliški „Shrine“, bizantinsko-romanska struktura, ki s svojo odmaknjenostjo spet nekako simbolizira ločitev Cerkev od države. Če je namreč Episkopalna cerkev, cerkev ameriške „elite“, iz katere izhaja domala ves vodilni ameriški raz-

red, je Katoliška Cerkev, kljub svoji številčni premoči, vselej nekje v ozadju, Cerkev ponižnih in razžaljenih doseljencev, emigrantov in pregnancev.

Tako je na Mallu, sredi mesta, med muzeji in vladnimi palačami, pred rdečim Smithsonovim gradom, zrasla oltarna tribuna, kjer je papež maševal 7. oktobra popoldne. Mesto je še vedno polno turistov in tesarji in stavbeniki tam na Mallu, so bili nova atrakcija zanje. Mestna uprava in prizadete zvezne agencije so vnaprej odkrito priznale, da nimajo pojma, kako bo potekla tista nedelja v mestu, ki je sicer več kot navajeno na vse mogoče demonstracije in manifestacije. Pri tem je nekatere kroge, zlasti publicistične, nekoliko zaneslo in so padli v isto past, v katero so se ujeli načrtovalci praznovanja ameriške dvestoletnice pred tremi leti. Napovedovali so milijone obiskovalcev; tresla se je gora in rodila se je miš. Ne toliko, ker bi ljudem ne bilo več do nekega patriotskega navdušenja, temveč iz enostavnega razloga, da se jim ni dalo na dolgo pot v mesto, ki bo — po teh napovedih — do kraja natrpano.

Tako se je zgodilo tudi ob papeževi maši: napovedanega milijona enostavno ni bilo. Prišlo je le okrog 200 tisoč ljudi, čeprav ni bilo navdušenja zato nič manjše. Majhno udeležbo je treba delno pripisati vremenu, ki je bilo v resnici „oktobrsko“, z mrzlim vetrom in nevarnostjo, da se vsak hip vlije dež, toda glavni „krivec“ je bila brezdvoma televizija.

Že v prvih urah po papeževem prihodu, se je Amerika zavedla, da ima v svoji sredi predvsem človeka izredne duhovnosti in karizme. Televizijske kamere so ga spremljale na vsakem koraku, od jutra do večera, so ljudem v topljem komfortu domov prikazovale dostikrat skoraj neverjetne prizore: papeža, poglavarja Katoliške Cerkve, ki se veselo odkrije soncu, ko je za lup predrlo deževne oblake v New Yorku; belo oblečenega pastirja, ki zadovoljno brunda, ko mu mladina prepeva v Madison Square Gardnu; „Miklavža“, ki „dirigira“ srednješolski godbi na pihala; na videz nič utrujenega priletnega človeka, ki ljudem v pozni uri v Čikagu z balkona dopoveduje: „Pojdite spat!“ — in na drugem balkonu v Washingtonu: „Predsednik Združenih držav me čaka in zaradi Vas bom zamudil!“; s kardinali obdanega papeža, ko globoko zamišljen posluša Luciana Pavarotija, katerega „Ave Marija“ odmeva s kora čikaške katedrale; skoraj razigranega Janeza Pavla II. pred študenti katoliške univerze v Washingtonu, ki mu skandirajo „John Paul Two, we love you“ in jim v istem taktu odgovarja: „John Paul Two, he lofs you...“; dobrega pastirja, tolažnika med pretresljivimi, usmiljenja in upanja potrebnimi pohabljenimi otroki in odraslimi na vrtu Trinity koledža itd., itd.

Tudi zdaj, na pragu papeževega obiska so se slišali glasovi, da bo na Mallu en milijon ljudi, da bodo nekateri že cele dneve prej „taborili“ v parku, da bi si tako zagotovili navzočnost pri papeževi maši, itd., itd. Pri tem ni pomagalo dosti tarnanje metropolitanske prometne uprave, kako bo ta milijon po končani maši razvozila na vse strani mesta, ne

da bi pri tem prišlo do kolosalnega prometnega zastoja po vseh ulicah. En milijon ljudi je namreč prišlo v mesto za ognjemet ob dvestoletnici. Toda ta milijon se je raztegnil od Kapitola do Lincolnovega spomenika, se pravi na polovico večjem prostoru.

Kljub temu je bila policija pripravljena na najhujše, se pravi — na milijon navdušenih ljudi (Poljaki še zdaj hodijo z dva palca višjimi glavami). Ves osrednji park je bil zato obdan s pravo žično ograjo, ki naj bi zadrževala množico med mašo, še bolj pa v času papeževega prihoda v park. Iz varnostnih razlogov je bila mobilizirana vsa mestna policija, vsa „park-policija“, pa še vsa tajna policija. Vsem skupaj pa so pomagali Kolumbovi vitezi kot reditelji v parku. Policija sicer ni predvidevala nikršnih incidentov, izključevati pa jih seveda ni smela.

Toda opozicije ni manjkalo. Papež je obiskal Boston, New York, Philadelphijo, Chicago, Des Moines in Washington. V vseh mestih, razen v Philadelphiji, je stroške obiska nosila Cerkev sama. V Philadelphiji jih je nosila mestna uprava, proti čemur se je takoj pritožila Civil Liberties Union, češ da to ne gre. Toda oglasila se je tudi stara ateistka Madalyn Murray, ki je pred leti dosegla, da je Vrhovno sodišče odpravilo molitev ctrok v javnih šolah.

To pot ji ni bilo všeč, da bi papež maševal na javnem prostoru. Nima nič proti temu, če se tam vrši zborovanje, na katerem bi govoril papež, toda maševati po njenem mnenju ne bi smel, ker bi bilo s tem prekršeno načelo ločitve Cerkve od države. Ni bilo mogoče njene akcije omalovaževati. Ženska ima odlične advokate, zato je tudi Vatikan takoj objavil, da bo sprejel vsako odločitev sodišča. Toda vsa tri sodišča, ki jim je bila predložena ta zadeva, okrožno, prizivno in Vrhovno sodišče, so njeno tožbo zavrnila.

Pri tem je zanimivo, da American Civil Liberties Union ni vložila tožbe v Washingtonu in da je tudi nasprotovala akciji Madalyn Murrayeve. ACLU sodi, da papeževa maša ne krši načela ločitve Cerkve od države, ker ima vsaka skupina pravico do zbiranja v svoje namene (navsezadnje, samo teden dni za papežem je na istem prostoru zborovalo sto tisoč homoseksualcev) ACLU je zahtevala le, da Cerkev nosi vse stroške.

Druga opozicionalna „smer“ se je razvila v sami katoliški skupnosti. Vatikan je precej direktno in skoraj strogo objavil, da pri razdeljevanju obhajila med mašo ženske ne bodo smele sodelovati. Neoficijelna razlaga naj bi bila v tem, da bo med mašo navzočih na tisoče duhovnikov, ki bodo lahko opravili to delo. Toda ton vatikanske odredbe je užalil določen element med katoliškim ženstvom. Ta odločitev Vatikana je bila tudi razlog za edino javno demonstracijo proti papežu in to med samo mašo, ki jo je imel v Washingtonu za ameriške redovnice. Ena izmed njih — opravljena v „navadni obleki“ — mu je v govoru sporočila, da so v Ameriki tudi katoliške ženske, ki bi se rade posvetile duhovniški službi in ga rotila, naj popusti in jim to dovoli. Toda Janez Pavel je tradicionalist in se je v vseh pasto-

ralnih pridigah odločno zavzemal za celibat, kot tudi za izključitev žensk od duhovniške službe. Opozoriti bi kazalo le na dejstvo, da se je v vprašanju duhovniškega celibata oslanjal na nekako teološko osnovo, češ da tudi Kristus ni bil poročen, medtem ko je odločitev o ženskah utemeljeval s cerkveno prakso: Cerkev je od vsega začetka posvečala samo moške.

Washington je v svoji skoraj dvestoletni zgodovini doživel marsikaj. V zadnjem desetletju so demonstracije v mestu vsakdanji pojav. Prišli in odšli so protivojni demonstrantje, hipi in jipiji, veterani, ženske za abortus in ženske proti abortusu, jezni farmerji, ki so s traktorji dobesedno razorali osrednji Mall, iranski študentje in židovski preživenci. Obisk rimskega papeža v tem „modernem Rimu“ bi zato mogli opisati kot ne dosti več od „navadnih“ obiskov raznih državnih poglavarjev, kraljev in predsednikov. Toda Janez Pavel je na poti iz Krakova v Vatikan podrl marsikatero tradicionalno, zgodovinsko, čustveno in razumsko pregrado. Zato ni bilo presenetljivo, da je z obiskom v Ameriki, gotovo pa z govorom v Združenih narodih in srečanju v Washingtonu, odprl neka nova vrata.

Ta „nova vrata“ so se odprla v kapeli Trinity College-a v Washingtonu. Pred odhodom v Ameriko je namreč papež izrazil tri želje: srečanje z ameriškimi Poljaki (med njimi je našel celo sošolko iz osnovne šole); maša v neki podeželski cerkvi, in — srečanje s predstavniki drugih veroizpovedi. Za tako srečanje je Amerika morda najbolj primerna, saj v njej delujejo domala vse verske skupnosti sveta. Tako je bil pripravljen kratek „molitveni sestanek“ predstavnikov vseh krščanskih verskih skupnosti v Ameriki, iz solidarnosti in osebnega spoštovanja do Janeza Pavla pa so bili kot opazovalci navzoči tudi židovski in muslimanski predstavniki.

In tako so televizijske kamere prenašale morda najbolj nenavaden prizor celotnega papeževega romanja po Ameriki, prizor, ki bi bil morda še pred desetimi leti popolnoma nemogoč: v katoliški kapeli Naše gospe, obdan s pravoslavnimi škofi, armenskim patrijarhom in predstavniki vseh protestantskih sekt v Ameriki, stoji rimski papež in prepeva protestantsko, kalvinistično (!), Wesleyevo himno!

Dialog med kristjani seveda traja že nekaj let, toda Janez Pavel mu je dal nov zagon in najbrž tudi — nova upanja. „Vrata“ so odprta, pastir iz Poljske pa bo skrbel, da ne bodo nikdar več zaloputnjena.

Glas o „novem“ papežu je seveda dosegel Ameriko mnogo prej, kot on sam. Kljub temu ljudje niso prav vedeli, kaj naj pričakujejo od papeževega obiska. Ali bo prišel asket, kot je bil Pacelli; plahi, skoraj „mevžasti“ človek, kot je bil Pavel VI? Prišel je krepak, odkrit človek, prišel je SLOVAN, skoraj bi rekli „bogonosec“, ki je pometel prah z nekaterih osnovnih temeljev Cerkve in vsemu svetu — tudi tistemu Vzhodu, iz katerega je sam izšel — povedal, da mu ni vseeno, če njegove ovce preganjajo, da se bo do zadnjega boril za človekovo svobodo in dostojanstvo, da pa bo tudi iz Cerkve same odpravil vse, kar ni pravično, človeško in krščansko.

KISSINGERJEVI SPOMINI

Pod naslovom „*Leta v Beli hiši*“ je v Združenih državah nekdanji zunanji minister dr. Henry Kissinger objavil prvo knjigo spominov.

Delo je naletelo na izreden odmev in ga zdaj analizirajo na vseh mogočih forumih. Naše bralce bo zanimal Kissingerjev opis *obiska predsednika Nixona v Beogradu, jeseni leta 1970*. Tik pred Nixonovim prihodom v Beograd je v Kairu umrl egiptovski predsednik Nasser in ameriška delegacija, ki je to zvedela v Neaplju, je pričakovala, da bo šel Tito na pogreb v Kairo in da bo torej Nixonov obisk v Beogradu črtan. Toda to negotovost je pretrgal Tito, ki je, kot piše Kissinger, sporočil, „da pripisuje več važnosti simbolizmu prvega obiska ameriškega predsednika v Beogradu, kot pogrebu svojega padlega prijatelja.“

In nato nadaljuje: Na letališču v Beogradu nas je pozdravil maršal Tito v sivo-modri uniformi, z zlatimi epoletami — nekam nenavadna obleka za poglavarja komunistične države — če ne bi bilo dejstva, da niso bile navade srednjega razreda 30. let nikjer ohranjene v bolj pristni obliki, kot v „brezrazredni“ družbi Vzhodne Evrope. Tam namreč, kjer je življenje strahotno dolgočasno, kjer se vse duši v birokraciji, kjer se načrtuje na levo in desno, ljudi ne vodi ideja proletariata ali marksistična ideologija. Notranjo kohezijo je omogočil, celo po eni generaciji komunistične vlade, nacionalizem tiste vrste, ki je že skoraj izkoreninjen v bolj kozmopolitski Zahodni Evropi.

Josip Broz Tito je bil takrat zadnja preživela legendarna osebnost iz druge svetovne vojne, še na oblasti — gverilski poglavar, o katerem so krožile razne zgodbe, prvi komunistični voditelj, ki se je drznil izzvati Stalina, iznajditelj nacionalističnega komunizma in zdaj tudi eden prvakov neuvrščenosti. Septembra 1970 je bil na oblasti že 25 let. Izžareval je avtoriteto človeka, ki je pospravil vse možne tekmece. Obnašal se je kot Evropejec srednjega razreda — vljuden, nedvomno vesel življenja in z nekim samodopadajočim čutom za humor. Toda bil je tudi oprezen in previden. Njegove oči se niso smejale z obrazom. Naučil se je, kako ravnati s kapitalisti, čeprav to ni nujno pomenilo, da jih je tudi priznaval. V prvih povojnih letih je bil eden najnepopustljivějšíh komunističnih voditeljev. Leta 1946 je imel celo kratko konfrontacijo z Združenimi državami, ko je Jugoslavija sestrelila neoboroženo ameriško transportno letalo in pridržala njegovo posadko.

Po njegovem prelomu s Stalinom se je zahodno mnenje o Titu spremenilo. Njegovo skrb za ohranitev režima so smatrali v nemajhni meri prav po zaslugi njegove spretnosti za odpoved prav tistim vrednotam, ki so mu ga pomagale ustvariti. Skoraj pozabljeno je bilo dejstvo, da je Tito prelomil s Stalinom v vprašanju narodne avtonomije, ne pa v vprašanju vrednosti komunistične teorije. Kljub vsem spremembam je Tito ostal pripadnik

leninistične vere. Želja po obstanku ga je sicer prisilila, da se je zavaroval proti sovjetski agresiji, ni pa značilno spremenila njegovih prepričanj, ki si jih je ustvaril v doživljenjski revolucionarni predanosti — tega tudi ni bilo mogoče pričakovati. Skozi vse nevarnosti in zapreke zarot in gverilске vojne se je prebil samo zaradi svojih močnih prepričanj. Zakaj naj bi jih opustil zdaj, v uri svoje zmage?

Obotavljanje, s katerim je bilo sprejeto to dejstvo, je povzročilo brezkončna nesporazumevanja. Jugoslavija nam je bila koristna na Balkanu in v manjši meri tudi v Vzhodni Evropi. Simbolizirala je možnost neodvisnosti. Do neke mere je olajšala pritisk na NATO. Toda izven Evrope je Tito sledil svojim prepričanjem, ki na splošno niso bila naklonjena zahodnim interesom in idealom. Med njegovimi in moskovskimi simpatijami do revolucije v državah v razvoju, ni bilo nobene značilne razlike. V resnici je bil Tito še bolj agresiven v svojih uslugah radikalno razvijajočim se državam; s tem da jih je podpiral, je podpiral tudi svojo lastno neodvisnost in krepil svoj politični odpor sovjetskemu pritisku. Po drugi strani mu je neodvisnost od Sovjetov prinašala večji vpliv v razvijajočem se svetu, kot ga je mogel imeti katerekoli satelitski režim Vzhodne Evrope. Jugoslavija je zato na mednarodnih forumih le redko podpirala radikalne Arabce.

Na vse to sem gledal ravnodušno. Jugoslavija, navsezadnje, ni preloмила s Stalinom, da bi naredila uslugo nam; ni šla po svoji poti, da bi služila našim interesom. Toda, avtonomija Jugoslavije je izboljšala naš globalni položaj, brez ozira na to, kakšni so bili Titovi nagibi. Stalin je bil popolnoma upravičeno zaskrbljen nad tem, kakšen vznemirljiv zgled je bila Jugoslavija nudila drugim državam vzhodne Evrope. Poleg tega je bila evropska varnost še povečana, ko se je Tito odločil proti vstopu v Varšavski pakt. In slednjič, bila je tudi neka meja, preko katere ni mogel: ni si mogel privoščiti, da bi nas razdražil do tiste točke, ko bi njegova neodvisnost zavisela od dobre volje Sovjetske zveze. Mi smo mu bili potrebni, da je ohranil svoj čut za ravnotežje. Zato nam tudi ni bila potrebna njegova naklonjenost. Zato smo se lahko brez vsake servilnosti ali obotavljanja zavzeli za svoje interese z isto intenzivnostjo, kot on za svoje.

Obstajalo je več področij, kjer je bilo možno plodno sodelovanje med nami in Jugoslavijo. Beograd je bil koristen vir informacij o razvoju v komunističnem svetu in v državah v razvoju. Svojim prijateljem je lahko posredoval naša stališča, čeprav je imel preveč postranskih namenov, da bi mogel služiti kot zanesljiv posrednik v podrobnostih. Zato so bile potrebne občasne izmenjave stališč na višji ravni, da bi bila kolikortoliko sinhronizirana naša politika in podčrtan naš interes na neodvisnosti Jugoslavije.

Ni nam bilo do tega, da bi pridobili Jugoslavijo na svojo stran. Zavedali smo se, da je njena politika neuvrščeniosti, kot tudi indijska, izraz hladne analize lastnih interesov. Resne neuvrščene države — ne tiste, ki so na varnem in kupčujejo z gesli — skušajo namreč dognati okvir, v katerem lahko manipulirajo mednarodno ravnotežje. Svoje varnosti ali

blaginje zato ne bodo tvegale z donkihotskimi gestami proti nam (razen če jih bo k temu nagnila ameriška mlahavost ali sentimentalnost). Tudi ne bodo tvegale, da bi se preveč tesno navezale na nas, brez ozira na to, kako „razumevajoča“ je naša politika do njihovih proklamacij. Paradokсно, če se jim mi približamo, se bodo morale umakniti; če se jim mi oddaljimo, se nam bodo morale približati; v tem je skoraj fizični zakon neuvrščenosti. Skratka, nismo se vdajali sentimentalni iluziji, da je neuvrščenost rezultat nekih specifičnih pritožb ali nesporazumov. Smo pa neuvrščenim, in še posebej Jugoslaviji, napravili kompliment s tem, da smo priznali, da vodijo resno politiko. Jugoslavije bi ne pridobili s tem, da bi sprejeli njeno retoriko, toda prav tako je ne bi odbili za vselej, če bi branili svoje interese.

Titova ocena mednarodnega položaja je bila nesentimentalna, nekoliko doktrinarna, toda vselej zanimiva. Ob tem obisku se je izkazalo, da je bil Bližnji vzhod njegova glavna skrb. Svaril nas je, naj ne stavimo vsega na Izrael. Nasserja je smatral za najsposobnejšega voditelja na tem področju in njegova smrt je zadala resen udarec upanjem za mir. Povedal nam je, da je Sovjetska zveza med septembrsko krizo nagovarjala Sirijo in Irak, naj se umakneta z jordanskega ozemlja, kar se je skladalo z našimi lastnimi informacijami.

Nekateri njegovi sodelavci so skušali poizvedeti, kako bi Amerika reagirala na sovjetski napad na Jugoslavijo. Tito tega ni nikdar načel. Morda, ker je bil preponosen, ali pa, ker je vedel, da se to ne bo zgodilo, dokler je on živ.

Nixon je zdaj obiskal dve prestolnici v Vzhodni Evropi, Bukarešto in Beograd. Simbolizem je bil nedvoumen. Združene države bodo posvečale pozornost tistim vzhodno evropskim državam, ki bodo vodile lastno, neodvisno politiko. Da bodo to gotovo opazili tudi Kitajci, sem že zapisal.

Drug omembe vredni dogodek našega obiska v Beogradu je bil v tem, da so se naši komunistični gostitelji seznanili s „čudom“ ameriških „public relations“. Težko preizkušani Haldeman (predsednikov svetovalec) se je tudi v Beogradu znašel pred istim problemom, ki ga je moral rešiti v Rimu: ni bilo prilike za fotografiranje množic. V Beogradu je bila ta njegova dilema posledica nerazločljive pomanjkljivosti naše „izvidnice“. Vnaprej je določeno, da predsednik v vsaki državi, ki jo obiše, položi venec na grobu Neznanege vojaka. To je premišljena gesta, ki vselej privabi množice. Tudi v Beogradu je bila prva točka sporeda polaganje venca. Toda, na nesrečo, je jugoslovanska grobnica okrog 20 milj zunaj Beograda. „Izvidnica“ tega dejstva očitno ni sporočila, ali pa je bil podatek o razdalji enostavno spregledan. Ko se je tako naš avtomobilski sprevod vse bolj in bolj izgubljal v podeželju, kjer ni bilo nobenih ljudi, da bi motili naša razmišljanja, smo po prenosnih radio-aparatih lahko slišali vse bolj razdraženo pričkanje med Zieglerjem in Haldemanom, katerih jeza je prekipevala. Med povratkom pa je predsednikova limuzina nenadoma zapustila sprevod,

potegnila vse ostale avtomobile za seboj in jo udarila naravnost v center Beograda in šele tam jo je spet dohitelo policijsko spremstvo. Spet je prišlo do kolosalne prometne zmešnjave in čustva presenečene javnosti so spet zagorela. Nixon pa je skočil na streho avtomobila, mahal in v resnici izzval pristno navdušenje...

Prof. dr. Srečko Baraga

NAJ NAM BO PLAMENICA

Na spominski svečanosti ob obletnici mučeniške smrti gen. Leona Rupnika je dne 31. avgusta 1969 v Slovenskem zavetišču škofa dr. Gregorija Rožmana v Buenos Airesu vidni član Narodnega odbora za Slovenijo iz leta 1945, danes že pokojni profesor dr. Srečko Baraga v svojem govoru povedal zgledno poštene in možate misli, katere smo že takrat — „Tabor“ 1969, št. 9, str. 226 — podali v celoti svojim bralcem, pa jih letos, ob priliki stoletnice rojstva gen. Leona Rupnika iz istih razlogov ponatiskujemo. — Op. ur.

S težkim srcem in z globoko žalostjo v duši vršim častno dolžnost, da v imenu vseh, ki smo tukaj zbrani in v imenu onih, ki iz različnih vzrokov ne morejo prisostvovati današnji spominski slovesnosti, javno izrazim to, kar danes čutimo vsi v svojih potrlih srcih, ko zopet proslavljamo spomin smrti našega največjega sodobnega slovenskega junaka, ki je zavestno položil na žrtvenik slovenske svobode svoje mučeniško truplo.

Čeprav so si take spominske slovesnosti v bistvu zelo podobne, se današnja žalna slovesnost nekoliko razlikuje od vseh dosedanjih in tudi tistih, ki bodo še sledile tej; namreč v tem, da danes slavimo obletnico smrti našega generala Rupnika prvič v svojem lastnem domu. V lastnem domu, v slovenskem zavetišču v Argentini, ki je zraslo na pobudo požrtvovalnih preživelih soborcev pokojnega vrhovnega poveljnika, narodnega voditelja v najtežjih dnevih slovenske zgodovine.

Mnenja sem, da ste vi domobranci, ki ste prvi začeli postavljati ta dom, najpopolneje izpolnili nepisan testament našega voditelja, ker ne dvomim, da on ne bi prej miroval, če bi mu bilo dano deliti usodo s svojimi preostalimi soborci, dokler ne bi bil gmotno preskrbljen poslednji soborec.

Dve imeni bosta za vedno neločljivo združeni s porastom slovenskega zavetišča v Argentini namreč pokojnega prevzvišenega škofa-begunca dr. Gregorija Rožmana, katerega ime smo s pisano besedo vklesali v zemljo in zidove tega doma, in ime pokojnega junaka generala Leona Rupnika, katerega spomin homo preko vas domobrancev z živo besedo vgrebli v zemljo in zidove naše bodoče ustanove. Da se je pa lahko začel postavljati ta dom in

da se bo tudi dovršil, je pa neizpodbitna zasluga, če ne vseh, pač pa mnogih narodno zavednih in socialno nesebičnih Slovencev v emigraciji. Brez njihove pomoči ne bi bilo nikdar v Argentini slovenskega zavetišča. Na ta način bomo Slovenci v emigraciji postavili najbolj trajen spomenik pokojnemu generalu Rupniku.

Dovolite mi, da prav na kratko posežem v življenjsko pot generala Rupnika. Ne zato, da bi vam hotel odkriti kaj novega, ampak samo zato, ker bi vam rad podal nespaseno podobo pokojnega generala Rupnika in ker bi vam rad osvežil podobo časa, ki je bil pokojniku tako krivičen.

Leon Rupnik se je rodil 10. avgusta 1880 v vasi Lokve, okraj Gorica, na domu Franca Rupnika, gozdnega nadzornika in matere Ane, rojene Ogrižek. V zakonu so bili 3 otroci. Ljudsko šolo je dovršil v Idriji, ker je bil oče prestavljen na gozdno upravo v Idriji. Nižjo klasično gimnazijo je obiskoval v št. Pavlu v Lavantinski dolini v kolegiju patrov jezuitov in dokončal na klasični gimnaziji v Ljubljani leta 1895.

Od 1905 do 1899 je študiral na kadetnici v Trstu in je postal 18. avgusta 1899 Offizierstellvertreter (zastavnik). 1. novembra 1900 pa je postal poročnik, ko je bil že v vojaški šoli v Wiener Neustadtu do leta 1905. Od 1905 do 1907 je študiral v generalštabni šoli (Kriegsschule) na Dunaju in je med tem postal 1. maja 1906 nadporočnik. 1. novembra 1913 je postal letnik in v tem činu ga je zatekla prva svetovna vojna, ki se je je udeležil na različnih frontah in za svojo borbeno sposobnost dobil več visokih odlikovanj. 1. februarja 1918 je bil imenovan za generalštabnega majorja.

Ob koncu vojne je postal komandant utrdb v Boki Kotorski. Tu je pokojni general Rupnik prvič pokazal svojo veliko narodno zavednost, ker je še pred nastankom Jugoslavije preprečil, da se Italijani niso polastili Boke Kotorske, katero so napadli. Italijani so se hoteli namreč polastiti še pred koncem vojne Pulja in Boke Kotorske. V Pulju se jim je posrečilo potopiti „Viribus Unitis“, v Boki pa niso dosegli ničesar. Za to in še druge zasluge je bil general Rupnik dne 25. januarja 1923 odlikovan z najvišjim odlikovanjem, ki ga je mogel dobiti jugoslovanski oficir, s Karadjordjevo zvezdo.

V jugoslovanski vojski je postal leta 1932 podpolkovnik, 1927 polkovnik, 1932 brigadni general in 31. decembra 1937 divizijski general. Služboval je v raznih krajih, kot v Herceg Novem, Banja Lúki, Zaječaru, Nišu, Kragujevcu; najprej kot pomočnik načelnika štaba divizije, pozneje pa kot načelnik divizijskega štaba in končno kot komandant divizije.

Eno službo pa moramo posebej omeniti. Leta 1937 in 1938 je bil komandant šumadijske divizije v Kragujevcu, kjer je odkril komunistične sabotaže v arsenalu. 26. januarja 1938 je potem imel znamenito predavanje o mednarodnem komunizmu. S tem predavanjem si je nakopal smrtno sovraštvo komunistične partije, ki se je leta 1946 končno nad njim maščevala.

Od 1938 do 1941 je bil poveljnik štaba utrjevanja v Ljubljani in je zgradil tako imenovano „Rupnikovo linijo“. Tik pred razpadom je postal

načelnik štaba prve armadne skupine v Zagrebu. Na tem položaju ga je zatekel razpad Jugoslavije. Od 11. aprila pa do 11. maja 1941 je bil zaprt v Celju, nakar so ga Nemci prepeljali v Ljubljano, ker je po rojstvu pripadal ozemlju, ki so ga zasedli Italijani.

Tedaj sta ga general Janež in polkovnik Hrast naprosila, naj on kot najvišji slovenski častnik zastopa interese slovenskih oficirjev pri Italijanih. Ker so pa prihajali k njemu tudi mnogi civilisti, so se komunisti ustrašili. Zato so 25. septembra 1941 izvršili prav nanj svoj prvi atentat. Atentat je poskušala izvršiti ista oseba, ki je pozneje mučila v belgrajskih ječah Dražo Mihajloviča.

Od 20. aprila do 31. maja 1942 je bil interniran v Gonarsu. Ko pa je ljubljanski župan, pokojni **dr. Jure Adlašič** odstopil, so ga Italijani na predlog pokojnega škofa in drugih pripeljal iz internacije ter postavili za ljubljanskega župana.

Po zlomu Italije je 22. septembra 1943 postal prezident ljubljanske pokrajine in na ta način preprečil, da tega mesta ni zasedel neki Italijan, ki je že bil na poti v Ljubljano. Ljubljanska pokrajina je takrat namreč še pripadala Italiji.

Dne 24. novembra 1944 pa je postal **generalni inšpektor vsega slovenskega domobranstva**. Dne 3. maja 1945 pa je bil odstavljen in 5. maja 1945 se je umaknil na Koroško.

Nato je prišel v Italijo kjer so ga Angleži zaprli in ga 3. januarja 1946 odpeljali iz kraja Grottaglia pri Tarantu ter izročili jugoslovanskim oblastem na podlagi dogovora med Rooseveltom, Churchillom in Stalinom, da bodo izročeni v matične države vsi tuji ujetniki, katere bodo zajeli v nemških uniformah in da bodo sojeni vojni zločinci v tistih državah, v katerih so vojne zločine zagrešili. Čeprav **general Rupnik** ni spadal v to kategorijo ujetnikov, je bil vrnjen.

Jugoslovanska vojaška oblast ga je v procesu od 21.—30. avgusta 1946 na podlagi izreka posebnega sodišča obsodila na smrt. Dne 4. septembra 1946 je bil odpeljan iz Ljubljane z avtomobilom in, ko je stopil iz avtomobila, so padli od zadaj zahrbtni streli, ki so smrtno zadeli. Niso mu torej privoščili niti častne smrti, ki se vojaku-junaku spodobi.

To je vse! Temu junaku je preostala edina tolažbo: Smrt, kakor ko je zaslužil veliki pesnik-domobranec, soborec in mučenik v stihih:

„le ti počitka dala boš semenu,
ki padlo v prst v viharnem bo vremenu.“

Tako se je tragično zaključila življenjska pot burnih 66 let. V primeru z večnostjo ta čas ne pomeni nič; toda v duševnem delu moža, ki je moral „previhariti“ tako viharnе čase, pomeni mnogo, ogromno.

Če se hočemo iz te žalostne polpreteklosti preriniti skozi luči in sence do neke jasnosti in izvesti pravilne zaključke, se nam najprej vsiljujejo vprašanja: Ali je bila ta smrt in še mnogih drugih soborcev nujna? Ali bi se je bili lahko izognili? Kdo je kriv smrti naših pobitih žrtev? (Sledi)

KDO JE KRIV?

Kakor je v teku let ostalo zapisano na naših straneh, ni samo nas, ampak tudi prenekaterega našega bralca vznemirjalo dejstvo, da prav tisti del naših, to je domobranskih potomcev, kateri bi naj po svojem družinskem izvoru morali prevzeti slavno zastavo v domobranskem revolucionarnem zagonu porojenega novega Slovenca, preko našega zgodovinskega ponosa, da smo o pravem času vsemu svobodoljubnemu človeštvu pokazali pravo pot, stopa vsaj z brezbriznim molkom, če že sploh ne sledi strupenim sirenam načrtno zmedenega sveta povojnih desetletij. Ker se svet naglo bliža novi preokretnici, se moramo nujno vprašati, kje leži krivda za to, in tako izgube skoraj ene cele generacije nadoknaditi; — če je seveda še čas... Ker bi bilo ne samo noro, temveč predvsem nevarno, če bi si z lagodnim skomiganjem ram nad mladino, ki se je pač — „izgubila v tujem okolju“, zastirali oči, prinašamo na tem mestu članek „Čas beži“ iz glasila slovenske mladine v Argentini „Mladinska vez“ za mesec junij leta 1959, ki nam ga je posredoval č. g. —ek, kateremu se za ta doprinos s tega mesta ne moremo zadosti zahvaliti. Upamo samo, da še ni prepozno, če se bo vsaj po več kot 20 letih ob njem resno zamislil kateri izmed naših še preživelih pozvanih in odgovornih. — *Op. uređ.*

Vam, ki ste rastle in se vzgajali v domovini, ki čutite v sebi še vso silo in lepoto slovenskih navad, pesmi in zemlje, Vam, ki zmaujete z glavo, če se nam kdaj zatakne domača beseda, — Vam kličemo: „Čas beži!“

Kraljeval je Samo, kneževal Kocelj, vladali vojvode z Gospe Svete... komaj imena so ostala od nekdanje slave.

Pradedje so se branili pred Turki, se bojevali za staro pravdo... in kaj vemo danes o njih? Malo, bore malo. Pa kako tudi, saj je bilo malo pismenih med njimi.

Dedje so se pod različnimi zastavami potikali širom sveta od Mehike pa do ruskih step. Še njih imen ne poznamo. Komaj vemo, da so bili. Ničesar niso zapisali. Morda so nekateri od njih znali pisati, a opisati ni znal svojih doživetij nihče.

Očetje so gradili narodu nov temelj, prelivali kri za njegovo svobodo v eni ali dveh vojskah, se bili in umirali v revoluciji, a pisali so malo. In kaj vemo o vsem tem že mi — sinovi?

Mrtvi molče, živi pa ne primejo za pero, kakor da bi se držali stare, prastare navade.

Medtem pa čas beži...

Kako naj ostanemo zvesti narodu, ki molči, se klanjamo spominu junakov, ki jih ne poznamo, občudujemo dejanja očetov, če nam jih ti niso zapustili, da, kako naj molimo k slovenskim mučencem, če o njih ne vemo ničesar!?!?

Mar res mislite, da bo čez stoletja vstal čudežen pesnik in opeval to, česar Vi niti niste zapisali niste?

Čas beži in Vaša bo krivda, če ne bo o tem rodu več sledu, kakor ga ni več za onim, ki se je pred stoletji trmasto boril za svoje pravice.

Ljudje iz narodov, ki so bili v vojni premagani, pišejo, ohranjajo spomin na dobo, kakor more storiti to le nekdo, ki jo je doživljal. Kronisti zmagovitih držav se kosajo, kdo bo segel globlje v zakladnico dogodkov tistih let.

Bivši nevtralci brskajo po ropotarnici spominov. Vi pa, — ki ste pretrpeli vojno in mir, zmage in poraze, počestne umore in požige vasi, taborišča smrti, beg in izdaje, — Vi molčite!

Doživeli ste krimske jame, kočevske gozdove, stali pred puškami, umirali od lakote, gledali smrti v oči — pa se ne drznete stopiti v vrste tistih, po katerih bo zgodovina sodila Vaš rod.

Če je tako, — s kakšno pravico potem obsojate nas, če si ne vemo pomagati sredi med preteklostjo, katere veličino slutimo, in sedanjostjo, ki nas vabi?

Naša edina vez z domovino ste in zato Vas rotimo: Ne odlašajte! Sezite že vendar po peresih in ohranite nam in narodu sliko svoje dobe in svojih doživetij! Ne dopustite, da odmre z Vami spomin na dogodke Vašega časa!

Pohitite, kajti Vam kakor nam čas beži!!

TABOR ZDSPB in vsa v njej včlanjena društva

želijo

vsem soborcem in prijateljem širom zemeljske oble, da bi vstali Odrešenik blagoslovil žrtev naših mučencev, ob katerih zgodovinskem zgledu strnimo vse poštene sile in napore združenih slovenskih protikomunistov do zmage v svobodi.

BOG — NAROD — DOMOVINA

Slučaj soborca Ljenka Urbančiča

Razumljivo je, da komunistični možganski pohabljeni — kako bi se sicer še ob koncu XX. in skorajšnjem vstopu v XXI. stoletje mogli ogrevati za Marksovo in Leninovo lažifilozofsko perverzno družbeno utopijo! — nikakor ne morejo zapopasti, kako je mogoče, da slovenski protikomunistični zdomci, ki so pred Titovimi partizanskimi koljači mogli rešiti samo golo kožo, niso ostali pomivalci krožnikov in avtomobilov, pa kvečjemu še težaki na železnicah, cestah, gradbenih delih in v tvornicah, temveč že lepa leta sedijo na vodilnih mestih svetovnih podjetij in financ, znanstvenih ustanov in ministerstev, pa vodijo lastna pomembna podjetja in denarne zavode ter podobno. Nekateri so se v velikim tujem svetu povzpeli celo do pomembnih političnih položajev... — Takšen je tudi slučaj našega poznanega soborca izza prvih trenutkov Slovenskega domobranstva Ljenka Urbančiča, ki je descgel vpliven položaj v avstralski liberalni stranki, kjer seveda ni zamudil priložnost, da poleg svojega specifičnega delovanja ne bi v kleni zvestobi ideji pobitih domobranskih mučencev odkrival tudi resnice o Titovi „herojski osvobodilni vojni“ in o grozodejstvih njegovih takratnih partizanskih sužnjev Stalinove perverzne svetovne zarote. Zato so preko svojih bogato nagrabljenih prisklednikov že lep čas proti njemu intrigirali ne samo med avstralskimi Slovenci, temveč predvsem tudi v domačem avstralskem okolju, kjer je Ljenko Urbančič zaradi tehtnega poznanja problema postal nevarna zapreka za infiltracijo rdeče kuge. Ker pa vsi ti napor niso rodili pravega uspeha, so izgubili živce in razgalili tudi vso svojo moralno bednost. Po načinu svoje medrevolucionarne taktike, ko so svoje nasprotnike zločinsko ovajali in pošiljali pred okupatorjeve puške, so se tokrat zatekli po pomoč — k Židom! Najprej so najeli nekega časnikarja, kateremu so iz medvojnih časopisov v Ljubljani nadrobili nekaj fraz brez vsake smiselne zveze, potem pa na podlagi teh vpregli celo poznanega židovskega „loveca na nacistične vojne zločince“ Wiesenthala, da je ponižal svoj prestiž do podtaknjene-ga idiotizma, češ, da je Ljenko Urbančič celo odgovoren za deportacije Židov v nacistična koncentracijska taborišča smrti..., in tako sprožili v Avstraliji — „Urbančičevo afero“. Ker so se poleg našega glasila s tem že popečale tudi druge naše zdomske publikacije, ne bomo izgubljali prostora z itak zadosti bedastimi podrobnostimi. Na tem mestu se omejimo samo na angleški izvornik in slovenski prevod pisma, s katerim je zavzel svoje stališče glavni odbor naše Zveze. — *Op. ured.*

T A B O R
ZVEZA DRUŠTEV SLOVENSKIH PROTIKOMUNISTIČNIH BORCEV
CONFEDERACION DE LOS ANTICOMUNISTAS ESLOVENOS UNIDOS
AMERICAN SLOVENIAN ANTI-COMMUNIST WAR VETERANS
ASSOCIATION

Executive Committee
15613 Holmes Avenue
Cleveland, Ohio
USA

November 1, 1979.

Mr.
A. Verbickis,
Liberal Party of Victoria
104 Exhibition Street,
Melbourne 3000
Australia.

Dear Sir,

We are the surviving members of the one-time Slovene Home Guard (Slovenski Domobranci) and the Royal Yugoslav Army in the Homeland (Chetniks of Draza Mihajlovic). Your adress was given to us by Mr. Jure Koce of Australia, who recently visited this country.

Trough press clippings from Slovene papers from Ljubljana and some Australian papers, we have learned of the plight of our friend and brother Mr. Ljenko Urbancic. While we do not have a chapter in Australia, we nevertheless feel that a statement is in order to support Mr. Urbancic, even though he did not ask for help nor is he aware of this action by our organization.

There seem to be three aspects to his case:

- 1) his activities as a member of the Australian Liberal Party, specifically in an action to acquire some property.
- 2) his activities as far as "the Jewish problem" is concerned.
- 3) his activities during the war and communist revolution in Slovenia.

Of the first, we know nothing in any way comment upon it.

As for the rest:

to charge Mr. Ljenko Urbancic (or any other Slovene in exile for that matter) as being responsible for the deportation of the Jews of Slovenia, is a blatant lie and it would also be ridiculous were it not as serious as it is. We are especially apalled that Mr. Wiesenthal found it necessary to add his prestige to this idiotic accusation.

What are the facts?

The fact is that prewar Slovenia simply did not have a "Jewish problem". One would be hard pressed to find among the Slovenes, at home and abroad, a single one, who could name even a dozen Jewish families, living in Slovenia between the two wars, let alone some of the deported families. Jews simply did not live in Slovenia in any sizable number.

The specific part of Slovenia, with the city of Ljubljana, where Mr. Urbancic lived, was first occupied by the Italians on April 10, 1941. Some time that summer, there was indeed and action taken by the ITALIAN Fascist authorities, to deport all Jews or persons suspected to be of Jewish ancestry. We can, however, with certainty name only one family, that of a Mr. Spitzer, a linotype operator, who was indeed deported to Italy, but even he received a last minute reprieve and left only because he had already disposed of all his property. The family survived, as did most of the Italian Jews, and is at present time somewhere in California. (cf "Mussolini and the Jews. German-Italian Relations and the Jewish Question in Italy 1922-1945, by Meir Michaelis, Oxford University Press, 1979).

At the time when the Germans came to Ljubljana, in September 1943, there were no actions of any kind undertaken, against the Jews, by anyone, least of all by Mr. Urbancic or anyone connected with him.

As for Mr. Urbancic's "inflammatory" statements, spoken or published, we wish to remind you, that they must be taken in the context of that particular time and circumstances. Slovenes of anti-communist persuasion were at that time interested ONLY in the resistance to the communists aggression and nothing else. However, due to the presence of the German army and the Gestapo, unless one said what THEY liked to hear, one could not say anything else either. There also existed a German Press Office in Ljubljana, where Slovene-speaking Germans not only deleted but also ADDED to the presented texts. Some of the more popular "additives" were phrases like: "with the help of the German soldier", or "shoulder to shoulder with the German soldiers", or "under the leadership of our beloved Fuehrer". We agree, it is to-day difficult to discern these statements from the true sentiments of the people who signed the articles containing such phrases, but the pressure of the communist terror at that time was such, that these anomalies seemed minuscule.

Furthermore: the general atmosphere in the occupied Europe — and outside of it — was slanted against the Jews and, we want to emphasize, it had its roots just as much in Hitler's racism as in tragic, to say the least, disregard of Jewish plight on the part of the so-called "free world". We need only to remind you of the ill-fated conference at Evian-les-Bains in France in 1938 by the representatives of 32 "Nations of Asylum", who, 15 weeks after Hitler marched into Austria, debated on how to save the European Jewry. At that meeting Australia was represented by Lt. Col. J. W. White, then minister of commerce and customs. He explained to the delega-

tes, who have already heard other states declare that they could accept only a limited number of Jewish refugees, "that Australia could accept only 15 thousand Jewish immigrants over a 3 year period. As we have no real racial problem, we are not desirous of importing one." (Quoted in "The Washington Post", April 16, 1978. "Prelude to Holocaust." by Peggy Mann.)

Or to go even farther (or closer): according to Bernard Wasserman, "Britain and the Jews of Europe, 1939-1945", Oxford University Press, 1979, during the debate in Britain what was to be done with the Jews, one Foreign Official gloomily predicted: "Once was open the door to adult male Jews to be taken out of enemy territory, a quite unmanageable flood may result." (Quoted in The New York Times Book Review, summer 1979). But the real perversity of this statement may escape a superficial reader: the emphasis is on the "adult male Jews", which of course means those able to shed their blood for Britain. Never mind the women, children, the old and infirm.

Mr. Wiesenthal would therefore do better to look up this particular British official whose insensibility and callous disregard for the most basic human decency is monstrous, comparing to the "criminality" of Mr. Urbancic and his statements, even if it were proven that he indeed made them.

This brings us to Mr. Urbancic's wartime activities, beginning with the march of October 10, 1943, of which there is photographic evidence. First of all, to describe this march as an "anti-Jewish" demonstration is a lie and an idiocy at which any Slovene would have to laugh, even those, who opposed it.

Again, it is necessary to consider the times and circumstances. While the country was still occupied by the Italians, the terror of Communist Partisans against rural population grew to such an extent, that people finally organized themselves into so-called "Village Guard" or "Village Watch", later given an official Italian designation of "Milizia Volontaria Anti-Comunista" (MVAC). These strictly localized posts never ventured beyond the limits of their particular villages. Their members were farmer by day and guardsmen by night, much as it is the case in to-day's Rhodesia or Israel. Besides these local, "legalized" units, however, there were operating on the territory 4 separated detachments of the Royal Yugoslav Army (Chetniks of Draza Mihajlovic). Together they managed to assure a degree of safety for the populace outside of towns with Italian garrisons.

However, with the collapse of Italy in September 1943, the Italian Army turned over its armament to the Communists (especially the heavy artillery) and thus the previous "balance of powers" was effectively destroyed. With the help of Italian guns AND PERSONNEL, the Communists succeeded first in defeating the main detachment of the Royal Yugoslav Army (Chetniks) and then also the combined units of the Village Guard, who sought refuge in a medieval castle, not far from Ljubljana. The battle for

the castle to rubble. All captured Chetniks and Guardsmen were subsequently distant. However, since the Village Guard fought under the Slovene national flag, the Germans refused all pleas for help and let the Communists reduce the castle to rubble. All captured Chetniks and Guardsmen were subsequently massacred by the Communists and by the first week of October 1943, Ljubljana and the rest of the country was in a state of shock this brutality.

The communist propaganda, however, had its hay-day. They proclaimed openly that even though Ljubljana was still under occupation, no one would dare to resist them anymore. Well, quite a few did and Mr. Ljenko Urbancic was among them. Thus the idea of a march through the city to show the Communists that there still were people opposing them, was born.

The remnants of dispersed Village Guards and chetnik detachments reached Ljubljana, and while they were at first slated to be sent to the concentration camps, the Germans changed their mind and let them be organized into a new fighting entity, Slovensko Domobranstvo (Slovene Home Guard). While the agreement in principle was reached something beginning of October, the unit was formally established as of December 6, 1943, by a decree by the Supreme Commissioner for the Adriatic Coastland, Rainer.

It grew tremendously with the influx of new refugees from the territories where communist Partisans were active, and by spring of 1945 that particular part of Slovenia was practically free of any communist Units.

From the very inception the Slovene Home Guard were considered unreliable by the Germans. Partly because their ONLY goal was to fight the Communists, partly because a sizable number of men were really deserters from the German Army, that is: men from those parts of Slovenia that were occupied by the Germans even in 1941 and were later inducted into Wehrmacht, whence they deserted, and partly because there was a widespread network of Mihajlovic's representatives working within the unit, to prepare for its eventual inclusion into the Royal Army, most likely at the moment of the expected Allied landing in the Adriatic.

The Germans, of course, knew all this and therefore demanded and got some of the units to take an oath of allegiance. It should be emphasized however, that while there is no denying the physical facts of this act, the men took it in bad faith, knowing full well that everything would have been lost and their homes left unprotected, had they refused.

Since the Allied landing never materialized, all the anticommunist units retreated at the end of the war either to Italy or Austria and those who reached the British troops in Austria, were in the following weeks (May 45) under false pretense returned to Slovenia where they were massacred with but a handful of exceptions.

Those who somehow survived the massacre, that is, who were not returned to Slovenia, Mr. Urbancic among them, were subsequently screened by the British authorities, (see letter by Mr. Mayhew to the London Times)

and among them, the Mayhew inquiry found only 2 (two) persons who met all the "requirements" to be returned to Yugoslavia.

Those massacred in 1945, and listed in our "Bela knjiga", came mostly from the so-called Province of Ljubljana (or Carniola as designated on the enclosed map), which at that time had a population of about 300,000 people. 20thousands of those were slain by the Communists in 1941-1945!

In conclusion: when dealing with the Yugoslaw or Slovene problem, one must bear in mind that, contrary to the communist propaganda, there was NO war of liberation in Yugoslavia, only pure and simple REVOLUTION, a civil war, all the more condemnable, since it was being waged while under foreign occupation. To illustrate this problem even further, we are enclosing a number of related documents, published in the West.

As for Mr. Urbancic: he was one of the volunteers trying to join the Army in those hectic days of April 1941, when Germany attacked Yugoslavia and he followed the same philosophy through the revolution: to protect Slovene lives and property above all. The Communists however, as evident from the enclosed reproductions, were following the Moscow line and at that time (April 1941) the infamous Hitler-Stalin pact was still in force!

We hope that we have given you at least a dim outline of the problems with which we were confronted during the revolution and which now seem to haunt Mr. Ljenko Urbancic.

Please, do not forget, that history is always first written by the victors and that only a later, detailed scrutiny will bring up the truth. But it is the truth that always prevails and it will be so in the case of Ljenko Urbancic as well.

Thank you for bearing with us.

Respectfully for
TABOR ZDSPB

Sgd. Florian Slak, secretary

Sgd. France Grum, president

(P r e v o d)

Gospod A. Verbickis
Liberalna Stranka Victorije
104 Exhibiton Street
Melbourne 3000
Avstralija

1. novembra 1979.

Spoštovani gospod!

Smo preživeli pripadniki bivših Slovenskih domobrancev in Jugoslovanske Kraljevske Vojske v Domovini (Četniki Draže Mihajlovića). Vaš naslov nam je dal g. Jure Koce iz Avstralije, kateri se je pred kratkim mudil v tej deželi.

Preko izrezkov iz slovenskega tiska v Ljubljani in iz nekaterih avstralskih časopisov smo zvedeli za slučaj našega prijatelja in brata g. Ljenka Urbančiča. Ker v Avstraliji nimamo našega društva, vsekakor čutimo, da je na mestu naša izjava v prid g. Urbančiča, čeprav nas zanjo ni naprosil in niti ne ve za ta korak naše organizacije.

Zdi se, da so v njegovem slučaju posredi tri stvari:

- 1) njegova dejavnost kot člana Avstralske Liberalne Stranke, s posebnim ozirom na delo, ki je dobivalo svojsko obeležje.
- 2) njegova dejavnost v zvezi z "židovskim problemom".
- 3) njegova dejavnost za časa vojne in komunistične revolucije v Sloveniji.

O prvi točki ne vemo ničesar in posledično ne moremo izraziti kakšnega mnenja.

Z ozirom na ostali dve točki pa sledeče:

Obdolžitev g. Ljenka Urbančiča (ali v tej zadevi kateregakoli Slovenca v zdomstvu), da je odgovoren za deportacijo Židov iz Slovenije, je meketajoča laž in bi bila tudi nadvse smešna, če ne bi bila tako resna, kot je. Zato smo še prav posebej presenečeni, da je g. Wiesenthal smatral za potrebno, izpostaviti svoj prestiž za takšen idiotizem.

Kakšna so namreč dejstva?

Dejstvo je, da predvojna Slovenija „židovskega problema“ čisto enostavno ni imela. Znašli bi se v hudi stiski, če bi med Slovenci v domovini in v zdomstvu skušali poiskati enega samega, ki bi za čas med obema vojnama lahko naštel vsaja ducat židovskih družin, ki so živele v Sloveniji, kaj šele, da bi bile deportirane. Židov v kakšnem pomembnem številu v Sloveniji enostavno ni bilo.

Določen predel Slovenije s prestolico Ljubljano, kjer je živel g. Urbančič, so 10. aprila 1941 najprej zasedli Italijani. Nekako v poletju tistega leta so menda zares ITALIJANSKE fašistične oblasti podvzele neko akcijo za deportacijo vseh Židov ali oseb, ki bi bile osumljene židovskega porekla. Vsekakor pa lahko z gotovostjo navedemo samo eno, to je družino linotipista g. Spitzerja, ki je bila zares deportirana v Italijo; pa še ta je v zadnjem trenutku dobil odložitev in je odšel šele, ker je že odredil vse glede vsega svojega premoženja. Družina je vojno preživela kot večina italijanskih Židov in sedaj živi nekje v Kaliforniji. (Iz knjige: Meir Michelis, „Mussolini in Židje. Nemško-italijanski odnosi in židovsko vprašanje v Italiji 1922-1945“, Oxford University Press, 1979.)

Ko so potem septembra 1943 prišli v Ljubljano Nemci, pa sploh nihče več ni podvzel nobene akcije proti Židom; najmanj seveda g. Urbančič ali kdorkoli, ki je bil z njim v zvezi.

Kar se tiče „podžigajočih“ izjav, ki naj bi jih napisal ali izgovoril g. Urbančič, bi si dovolili spomniti Vas, da je le-te treba presojudati v zvezi s takratnim čisto posebnim časom in s takratnimi čisto posebnimi okol-

nošmi. Slovence protikomunistične opredeljenosti je takrat zanimal SAMO odpor proti komunističnemu navalu, pa nič drugega. Toda z ozirom na pričujočnost nemške vojske in gestapa ni nihče mogel prosto povedati, kar bi rad, če ni dodal še nečesa, kar so radi slišali NEMCI. V Ljubljani je namreč deloval nemški Tiskovni urad, v katerem Nemci, ki so obvladali slovenščino, niso samo črtali tekstov, ki jih je bilo treba obvezno predložiti, ampak so tudi kar sami DODAJALI svoje stvari. Nekateri najbolj poznani „dodatki“ bi bile fraze kot npr.: „s pomočjo nemške vojske“, ali „ramo ob rami z nemškim vojakom“, ali „pod vodstvom ljubljenega firerja“. Dopuščamo, da je dandanašnji težko razločevati med temi ohranjenimi besedami in resničnimi občutki podpisnikov člankov s takšnimi frazami, toda komunistično nasilje je takrat bilo tolikšno, da so se v primeri z njim takšne anomalije zdele malenkostne.

Nadalje: Splošno vzdušje v zasedeni Evropi — in izven nje — Židom ni bilo naklonjeno in moramo posebej poudariti, da je to imelo svoje korenike prav tako v Hitlerjevem rasizmu, kot — da uporabimo najbolj milo označbo — v tragični brezbržnosti takoimenovanega „svobodnega sveta“ do problemov židovstva. Zadosti Vas je spomniti samo na proslulo konferenco predstavnikov 32 „Narodov Azila“ v Evian-les-Bains v Franciji leta 1938, ki so 15 tednov po Hitlerjevem vpadu v Avstrijo razpravljali o vprašanju, kako rešiti evropsko židovstvo. Na tem sestanku je Avstralijo predstavljal minister za trgovino in carine polk. J. W. White. Ko so se druge države izjavile, da bi lahko sprejele samo omejeno število židovskih beguncev, je avstralski predstavnik pred ostalimi odposlanci iznesel, „da bi Avstralija v dobi treh let lahko pripustila samo 15 tisoč židovskih emigrantov“ in obrazložil: „Ker nimamo nikakšnega realnega rasnega problema, si ga nikakor ne želimo uvoziti od zunaj.“ (Citiramo po članku: Peggy Mann, „Preludij v holokaust“ v „The Washington Post“ z dne 16. aprila 1978.)

Ali če gremo še dalje (oziroma bliže): V svoji knjigi „Britanija in evropski Židje 1939-1945“ (Oxford University Press, 1979) Bernard Wasserman pravi, da je v debati, ki se je odvijala v Britaniji okrog vprašanja, kaj storiti z Židi, predstavnik Foreign Office-a (Zunanje ministrstvo) mrko napovedal: „Če odpremo vrata odraslim židovskim moškim iz sovražnega ozemlja, se utegne za njimi razliti prava poplava, ki je ne bo mogoče obvladati.“ (Citirano po The New York Times Book Review, poletje 1979). Toda povprečnemu bralcu bi resnična perverznost te izjave utegnila uiti: Poudarek namreč leži na besedah „odrasli židovski moški“, s katerimi so kajpak mišljeni tisti, ki bi bili sposobni dati kri za Britanijo. Kaj mari ženske, otroci, starci in nesposobni!

G. Wiesenthal bi torej storil mnogo bolj prav, če bi se nekoliko pozanimal za tega britanskega uradnega predstavnika, čigar neobčutljivost in trdokožna brezobzirnost do najbolj osnovnega človeškega poštenja sta na-

ravnost monstrozni, in ga postavil ob „kriminalnost“ g. Urbančiča in njegove izjave, pa četudi bi bilo neovrgljivo dokazano, da jih je zares izrekel.

Tako pridemo do medvojne aktivnosti g. Urbančiča, začenši s pohodom dne 10. oktobra 1943, o katerem je ohranjen fotografski dokument. Predvsem je laž in pravi idiotizem, ki se mu mora smejati vsak Slovenec — tudi tisti, ki bi utegnil biti nasprotnik —, predstaviti ta pohod kot „proti-židovsko“ demonstracijo.

Toda zopet moramo vzeti v poštev dobo in okoliščine. Dokler je dežela še bila okupirana po Italijanih, je teror komunističnih partizanov nad podeželskim prebivalstvom dosegel tolikšno stopnjo, da se je ljudstvo končno samo organiziralo v takoiimenovane „Vaške straže“, ki so pozneje dobile uradni italijanski naziv „Milizia Volontaria Anti-Communistica“ (MVAC). Te strogo lokalizirane straže niso nikoli nastopale izven svojih določenih naselbin. Njih pripadniki so čez dan kmetovali, ponoči pa vršili stražarsko službo, kot je to danes slučaj v Rodeziji in Izraelu. Poleg teh lokalnih, „legaliziranih“ enot pa so na terenu nastopali 4 posebni odredi Jugoslovanske Kraljevske Vojske v Domovini (četniki Draže Mihajlovića). V skupnem nastopu je obojim uspelo, do neke mere zasigurati varnost prebivalstva izven mest, kjer so bile nastanjene italijanske garnizije.

Toda ob zlomu Italije septembra 1943 je italijanska vojska izročila orožje (predvsem težko topništvo) komunistom, s čemer je bilo dejansko zlomljeno prejšnje „ravnotežje sil“. S pomočjo italijanskih pušk in MOŠ-TVA je komunistom uspelo najprej uničiti poglavitni odred Jugoslovanske Kraljevske Vojske (četniki) in potem tudi združene enote Vaških straž, ki so se zatele v srednjeveški grad nedaleč od Ljubljane. Boj za grad je divjal, ko so bili Nemci že v Ljubljani, oddaljeni kakšnih 8 milj. Toda, ko so se Vaške straže bojevale pod slovensko narodno zastavo, so Nemci zavracali vse prošnje za pomoč in tako dopustili, da so komunisti spremenili grad v ruševine. Vse zajete četnike in vaške stražarje so komunisti nato pobili. Prvi teden meseca oktobra 1943 sta se Ljubljana in vsa dežela zgrozili nad tolikšnim zverinstvom.

Komunistična propaganda pa je prekipevala. Neglede na to, da je bila Ljubljana v oblasti okupatorja, so odkrito razglašali, da se jim ne more nihče zoperstaviti. Toda nekateri, med katerimi je bil tudi g. Ljenko Urbančič, so to vendarle storili. Tako se je porodila ideja pohoda skozi Ljubljano, ki naj bi komunistom dokazal, da so še ljudje, ki so se jim pripravljene zoperstaviti.

Ostanki Vaških straž in četnikov, ki so se uspeli prebiti do Ljubljane, so bili najprej določeni za deportacijo v koncentracijska taborišča, potem pa so Nemci svoje mnenje spremenili in dovolili, da se organizirajo v novo oboroženo enoto — slovensko domobranstvo. Čeprav je bil tozadevni sporazum načelno dosežen ob začetku oktobra 1943, je bila enota formalno

ustanovljena po odredbi Vrhovnega Komisarja za Jadransko Primorje Rainerja z dne 6. decembra 1943.

Z dotokom novih beguncev iz ozemlja, kjer so nastopali komunistični partizani, je Slovensko domobranstvo silovito naglo naraščalo in spomladi 1945 v tem delu Slovenije praktično ni bilo več komunističnih enot.

Nemci domobrancem od samega začetka niso zaupali. Deloma zato, ker je njihov EDINI namen bil samo boj proti komunistom; deloma, ker so občutno veliko število njihovega moštva v resnici sestavljali dezertjerji iz nemške vojske, to je možje iz tistih predelov Slovenije, ki so jih Nemci okupirali že leta 1941 in jih pozneje vtaknili v nemško vojsko, od koder so potem dezertirali; deloma pa tudi zato, ker je med njimi bila na delu razpredena mreža Mihajlovičevih predstavnikov, ki so jih pripravljali za morebitno vključitev v Jugoslovansko Kraljevsko Vojsko, predvsem za trenutek pričakovanega zavezniškega izkrcanja na Jadranu.

Nemci so kajpak za vse to zvedeli. Zato so zahtevali in seveda dosegli, da so nekatere enote morale priseči. Ker bi seveda bilo nesmiselno zanikati fizično dejstvo tega akta, je pa vsekakor treba podčrtati, da je moštvo to storilo proti svoji volji, ker je pač vedelo, da bo sicer vsega konec in da bodo tako njih domačije ostale brez vsakršne zaščite, če bi se temu odrekli.

Ker do zavezniškega izkrcanja ni prišlo, so se ob koncu vojne vsi protikomunistični oddelki morali umakniti v Italijo in Avstrijo. Tisti, ki so se rešili pred vrnitvijo v Slovenijo — med njimi g. Ljenko Urbančič so potem šli skozi rešeta britanskih oblasti (Prim. pismo g. Mayhew-ja londonskemu Timesu!) in med vsemi temi je Mayhew-jeva preiskava zasledila samo 2 (dve!) osebi, ki sta izpolnili vse „zahteve“ za vrnitev v Jugoslavijo.

Množično pobiti leta 1945, ki so navedeni v naši „Beli knjigi“, so bili pretežno iz takojmenovane Ljubljanske pokrajine (na priloženem zemljevidu: Carniola), ki je ta čas štela samo okrog 300.000 prebivalcev. Od teh so jih komunisti v letih 1941-1945 pobili 20 tisoč!

Za zaključek: Kadar se pečamo z jugoslovanskim, oziroma slovenskim problemom, moramo imeti stalno pred očmi, da v nasprotju s komunistično propagando v Jugoslaviji NI šlo za nikakšno osvobodilno vojno, temveč je tam bila v teku edinole komunistična REVOLUCIJA, državljanska vojna, ki je toliko bolj obsodbe vredna, ker so jo komunisti sprožili prav za časa tuje okupacije. Da bi ta problem bolje osvetlili, prilagamo nekaj tozadevnih dokumentov, ki so prišli na dan na Zahodu.

Kar se tiče g. Urbančiča, je bil eden izmed prostovoljcev, ki je v onih zmedenih aprilskih dneh leta 1941, ko so Nemci navalili na Jugoslavijo hotel stopiti v vojsko in je tej miselnosti sledil tudi skozi dobo komunistične revolucije: Braniti slovenska življenja in premoženje nad vsem drugim! Temu nasproti so komunisti, kakor je razvidno iz priloženih kopij, zasle-

dovali izključno linijo Moskve; saj je bil (aprila 1941) prosluli dogovor med Hitlerjem in Stalinom še v veljavi!

Upamo, da smo Vam predočili vsaj kratek obris problemov, s katerimi smo bili soočeni za časa komunistične revolucije in ki, kakor kaže, še sedaj zalezujejo g. Ljenka Urbančiča.

Prosimo, ne pozabite, da zgodovino vedno pišejo najprej zmagovalci, in da bo šele poznejša podrobna raziskava prinesla na dan pravo resnico. Toda resnica končno vselej zmaga! Tako bo tudi v slučaju g. Ljenka Urbančiča.

Hvala za potrpljenje.

S spoštovanjem

Za:

TABOR ZDSPB

France Grum l. r., predsednik.

Florijan Slak l. r., tajnik.

NAŠI MOŽJE

Jože Štefanič – 60-letnik

Da si prišel do teh let, se pač moramo Ti in mi zahvaliti Bogu.

Skoro gotovo ni emigranta, ki ne bi poznal „Marel-moharja“ — zvestega domobranca in dobrega človeka. Na svojem prelepem domu v Tortuguitas — na „Triglavu“ — je z znojem prepojil svojo zemljo in garal z gospo Elzo takorekoč noč in dan. Pa je naš Jože bil vedno nasmejan in nikomur ni in ne odreče prijazne besede; in rad povabi na svoj dom. Velik idealist in poštenjak. Če bi bili vsi taki, ne bi bilo treba žandarjev in bi lahko ostali narod brez ključavnic — kot za časa Napoleona.

Veliko bi lahko pisali o njem; pa mislim, da vsa dobrota in poštenje sama pričata in pišeta o njem!

Jože — domobranec — za Tvojih 60 let, ki jih boš obhajal 22. marca, Ti želimo, da še dolgo let uživaš v krogu svoje družine in nas — Tvojih prijateljev — sadove Tvojega dela in ostancš vedno odločen — protikomunist.

Bog Te živi!

UPRAVA „TABORA“ prosi vse one, kateri plačujejo naročnino s čeki oz nakaznicami, da jih izstavijo na ime Antonio Maticic, ker v vsakem drugem primeru jih banka ne izplača — Tabor nima svojega računa — in moramo nato čeke vračati. Isto velja tudi za prispevke v razne sklade in za Zavetišče. Hvala za upoštevanje!

Papež Janez Pavel II., ko 18. oktobra krona Mariino sliko v papeškem Slovenskem zavodu v Rimu.

Srečko šivic

Za prvimi koraki Slovenskega domobranstva

Gospa Zinka Rupnikova je pred nekaj meseci dala „Taboru“ v objavo Vukove zapiske oziroma spomine izza časa italijanske kapitulacije 8. septembra 1943 v Novem mestu in okolici: umik „Legije smrti“ odnosno „Vaških straž“ na Zameško in veliko zmago nad partizani, katere smo takrat zares pognali v obupen beg.

Tudi soborec Stanko Mrak je nekoliko opisal pohode po tisti zmagi; v Litijskih hribih, predvsem v okolici gorske vasi Preska.

Ing. Matičič mi je rekel, naj tudi jaz kaj napišem o tem; saj sem se udeležil tako borbe na Zameškem, kot sledečih pohodov tudi jaz.

O borbi v Mršechi vasi, ki leži na ravnini na levem bregu Krke, lahko povem, da je ta vas precej naravno zavarovana. Z ene strani je reka Krka,

kjer smo z lesenega mosta odstranili plohe in tako onemogočili vsak hiter prehod preko nje, posebno še za partizanske oklopnike, katere so pripeljali tja. Z druge strani se je v Krko skoraj pravokotno iztekal potok, kjer je bilo nekaj naravnih zaklonišč in tudi mostič. V ozadju pa je vas zapirala nemško italijanska meja, ki je bila iz bodeče žice in vsa minirana. Speljana je bila s škocjanskih hribov in se za Mršečo vasjo popolnoma približala Krki. Tako je vas ležala v trikotniku med mejo, potokom in Krko. Dober položaj; a treba je bilo le premagati napadalce, ker sicer bi od tam bil vsak umik nemogoč.

Po končanem boju smo šli na Zameško, na nemško stran meje, in je četa, v kateri sem bil jaz, zasedla prazne hišice ob Krki v smeri proti Kostanjevici. Nekaj dni smo bili tam in so nas neprestano obstreljevali s težkimi strojnimi in minometi z druge strani Krke. Vsak naš premik je bil mogoč le za hišami. Spominjam se, da smo bili zelo lačni. Že odkar smo zapustili naše postojanke, nismo prejeli prave hrane. Nemci so sicer z oklopnikom parkrat pripeljali malo grahove juhe in kruha, a to je bilo vse premalo. Smo bili po večini sami mladeniči in bi jedli mnogo več. Fantje so na podstrešjih v špranjah pobirali že Bog ve koliko let star fižol — ves prekajen in ga kuhali v konzervnih škatlah. Moj brat je celo nasmukal travno seme in ga kahal, pa ni šlo.

Neko noč so pripeljali tovornjake in smo šli proti Raki, Boštajnu in pri Radečah zavili na levo v hribe pod Kum. Mene je zelo zeblo proti jutru, pa sem le bil vesel, da smo nekam šli. Pripeljali so nas v vas Presko, kjer sem videl, da je še bilo nekaj civilistov, verjetno Kočevarjev, sicer pa so Nemci iz tistih hribov izselili vse ljudi. Naša četa se je zadrževala največ okoli vasi Vel. Goba; bili pa smo tudi v Šmartnem, v sami Litiji in še bolj proti severu. Neko noč smo zopet prišli na mejo v Javorski Pil. Tam je bila utrjena nemška postojanka. Utrdbe so bile iz smrekovih brun narejene stene in nasipi; vse skupaj v jami, da so z minometi in nami lahko delali, kar so hoteli.

Kmalu smo bili napadeni. Najprej s harmoniko in vriščem in vpitjem partizank, nato pa so začele padati težke mine, kot bi stresel zrelo hruško. Ob svitu eksplozij sem videl, da se Nemci umikajo in tudi naši.

Ko sem napisal, da je to bila utrjena postojanka, moram seveda pojasniti, da je bila morda za ducat žandarjev ali obmejnih straž. Tudi utrjena je bila le za obstreljevanje s puškami, ne pa, da bi tam kdo lahko zdržal in se branil pod eksplozijami težkih minometov. Verjetno so tudi poveljniki sklenili umik, ker so itak partizani že lahko hodili čez meje kjerkoli. Verjetno so že vse straže vse dol do Kostanjevice opustile svoja mesta.

Tudi moram pojasniti, da tam naša četa ni delovala kot enota. Prišli smo sicer skupaj, toda tam so nas razdelili na skupine. Z našo sta bila dva stara Nemca.

O umiku sploh nismo bili obveščeni; le videli smo, da so se drugi umikali, in smo tudi mi zapustili položaj. Tudi moj brat, še nekaj sobor-

cev in jaz smo šli za njimi. Nismo si upali naprej, ker bi v temi prav gotovo Nemci ali naši užgali po nas. Čakali smo jutra v zelo nerodnem, poševnem terenu, naslonjeni na debela dreves. Jaz sem se vsedel na kostanjevo ježico in potem jedel surov kostanj. Ko se je zdanilo, smo šli v smeri proti Gobi in tam našli naše, ki so se zbirali, in nato smo krenili na Presko. Tam se je zbralo precej vojaštva. Nemci so pripravljali splošen umik do Save.

Imeli so nekaj vozil, pa menda so bile vse poti že zasedene po partizanih. Mislim sem, da bi si toliko vojske lahko odprlo pot kakorkoli. Seveda je bilo mnogo nezaupanja med Nemci in nami. Nerazumevanje jezika, nič hrane in slabo vreme je povzročalo malodušje. Govorilo se je že o veliki ofenzivi; da bodo prišle čete mladih, dobro izvežbanih in oboroženih SS, ki bodo očistile teren.

Iz Preske smo šli proti kraju Savi, kjer je baje bil most čez reko Savo. Srečali smo četico Nemcev, ki je od tam prihajala in povedala, da se tja ne da. Zavili smo proti Šmartnem. Meni ni nič ugajalo. V tisti smeri so sami koničasti, s smrekami poraščeni griči, kjer bi nasprotnik z nekaj mitraljezi z nami delal, kar bi hotel, posebej, ko naša morala ni bila na višku.

Zopet smo se vrnili na Presko in šli v smeri proti Radečam; pa ne po cesti. Šli smo po hribih skozi nekaj praznih vasic. Globoko doli na cesti sem še enkrat videl nekaj tovornjakov, pa so jih menda Nemci sami onesposobili za uporabo. Nekje blizu Sopote smo prečkali cesto in nad njo visoko v hribu zaspali. Ne vem, če smo sploh kaj straž imeli. Pot je bila zelo naporna; skoro ves dan in noč — in že prejšnjo — tudi nismo spali, pa še lačni smo bili. Zjutraj me je zbudilo sonce, prazen želodec ali govorjenje. Videl sem našega poveljnika in naše. Imeli so dva partizana, menda domačina in jih spraševali.

Zopet smo krenili na pot, severno od Kuma v smeri Save. Partizana sta vodila kolono. Meni je Nemeec naprtil dve granati za minomet, zvezani s telefonsko žico. Nekaj časa sem nosil, potem pa sem ju vrgel v grapo. Hodili smo počasi in že pod noč smo se po nekem hudourniku ali drči spustili do Save. Kmalu smo prišli do mosta in vkorakali v Zagorje ob Savi.

V večji stavbi, verjetno šoli, so bila pripravljena ležišča iz slame, kjer smo takoj poglobili. Takoj so nam postregli s čajem in piškoti. Delili so nam kar od ležišča do ležišča, tako da nam ni bilo treba vstajati. Res nam je dobro dela postrežba po tolikem naporu.

Drugi dan so sklicali zbor na dvorišču. Ljudje so zdaleč ogledovali čudno oblečeno, že skoro razcapano vojsko. Zagledal sem Vuka v nemški uniformi, ki se je postavil pred zbor in nam govoril.

V Zagorju ob Savi nam je tisto jutro, takrat menda še kapetan V. Rupnik povedal, da bomo takoj prejeli vsi nove uniforme, kakršno nosi on, in tudi vso vojaško opremo, razen orožja, katerega smo že za-

menjali na Zameškem. Povedal je tudi, da je padel grad Turjak, v katerem se je zbral večji del Vaških straž z Dolenjske.

Takoj nato so nam izročili komadiče slovenskega traka. Prejeli smo: plašč in suknjič sinje barve kot so bile poznejše domobranske, le da so imele črne ovratnike in spodnji del rokavov; nekatere tudi rjave ovratnike. Vse je bilo z zelenimi obšivi; tako tudi čepice in hlače. Tiste z rjavimi ovratniki so imele oranžne obšive. Hlače so bile jahalne. Dobili smo tudi čevlje, črne povijače, dva para nogavic in perila, volneni jopič, zelo dobro in praktično šotorsko krilo, krušno torbo, porejlo in čutarico, opasač z aluminijasto zaponko s kljukastim križem, okoli katerega je po nemško pisalo: „Bog z nami“, torbice za naboje in čelade. Morda še kaj, česar se trenutno ne spominjam.

Tam so se tisti dan preoblekle štiri čete, ki so kasneje dobile številke domobranskih čet: 31, 32, 33 in 34 oziroma: Oranova, Šušteršičeva, Matičičeva in Mrakova. Te čete so kasneje bile strah in trepet partizanov po Dolenjski in celo Hrvaški. So prav gotovo preprečile ponovni padeč Novega mesta, verjetno tudi Kočevja. Iz njih se je formiral novomeški udarni bataljon in tudi dober del šentviškega.

No, nekaj problemov je bilo pri preoblačenju, ker ni bilo vse vsem po meri; pa smo to rešili z medsebojno zamenjavo. Tudi poznali se več nismo. Strgali smo s čepic in z nadprsnega žepa nemške označke (orla in kljukasti križ) in si na prsa pripeli zastavice. Nekateri so že tam kar spričo Nemcev drgnili ob kamenito škarpo zaponke, da so se rešili kljukastega križa in „kolaboracionizma“, katerega nam toliko očitajo z vseh strani.

Prejeli smo za dva dni suhe hrane in še tisti dan šli zopet čez Savo in skoro po istih poteh proti Preski.

To pot je šlo bolje. Več optimizma je bilo. Dobro prespana noč. Na suhem in toplem. Brez prsta na petelinu in sezuti. Občutek, da nismo sami; siti in še za dva dni hrane v torbi. Tudi nogavice, dobri čevlji in novo perilo je pripomoglo k dobri volji. V več kolonah smo zopet lezli v hribe. Nemci so imeli radijsko zvezo in so od časa do časa spuščali barvne rakete. Tako smo videli, kje so druge kolone in koliko so napredovale. Naša četa je bila desno krilo vsega pohoda.

Zopet smo se ustavili na Preski in nato, ko se je že vzpostavila zveza med šmartnim in Radečami, smo zopet šli na Veliko Gobo. Pred cerkvico je nekdo stopil prav blizu mene na čudno mino. Ob dotiku je odprla neka peresa, poskočila pol metra v zrak in eksplodirala. Bili so štirje ranjeni. Vem, da sta bila tam ranjena J. Štefanič in L. Brulc. Za druga dva se ne spomnim ali sta bila naša ali Nemca.

Levo od nas, med Gobo in vasjo Dole, je Matičičeva četa padla v zasedo in imela težke izgube.

Z nami so šli neki Nemci, ki so dobro poznali mejo in kako je minirana. Odstranili so nekaj min in prerezali žice v bližini vasice Brezovo nad Sv.

Križem. Mi smo še izza meje opazovali partizane v vasi in pod kozolcem, ki je bil najbližje meji njihova zaseda. Takoj smo v koloni tekli skozi prerezano mejo in so prvi že užigali s zbrojevkami pod kozolec, ki se je takoj užgal in so se partizani spustili v beg. Za nami sem slišal eksplozijo. Torej minercji le niso dobro opravili svojega posla. Eden od naših je bil težko ranjen in je menda izgubil nogo. Ko je bila vas Brezovo že pod našo kontrolo, smo v manjših grupah zasedli položaje pred mejo. Grupa, v kateri sem bil, je zasedla Moravško goro, in tam smo ostali več dni brez vsakega spopada s partizani. Enkrat nas je na položaju obiskal Vuk in nam delil cigarete. Po Dolenjski se je slišalo streljanje vse povsod. Je že bila velika ofenziva.

Pa je prišel dan, ko smo zapustili položaje v Moravški gori in se zopet podali čez mejo na Presko, kjer so čakali tovarnjaki. Zopet smo se peljali proti Kumu, se malo ustavili v št. Jurju pod Kumom, se vrnili zopet na glavno cesto in se peljali v vas Jagenjce nad Radečami. Tam je bil zopet zbor vseh naših čet. Poleg štirih, ki so bile preoblečene v nemške uniforme, je bilo tudi nekaj preoblečenih v italijanske in so nosili „šajkače“. Ti domobranci so verjetno delovali v okolici št. Janža in Tržišča.

Zopet nam je govoril Vuk. Povedal nam je, da bomo ponovno zasedli Dolenjsko in to že takoj naslednji dan. Iz Ljubljane je pripeljal nekaj domobrancev inštruktorjev, ki so s seboj prinesli natipkane pesmi „Oče, mati“ in „Mi legionarji“. Morda še katero drugo, pa se več ne spominjam. Zahteval je od nas, da se pesmi takoj naučimo in da moramo do naslednjega dne znati in peti na vse grlo. Razdelili smo se po vodih in takoj začeli z vajami. V naši četi ni bilo težav. Je bilo nekaj Brusničanov, posebno dva Rajerja, ki so zelo dobro peli.

Drugi dan so zopet prišli tovarnjaki in smo šli; to pot na Krško, Zameško in naprej v Novo mesto. Vso pot smo peli.

V Novem mestu je bilo še precej nemškega vojaštva, katero je bilo v ofenzivi. Vsaj tako sodim, ker sem videl nekaj tankov in topov.

Ustavili smo se pred šolami, pa nismo izstopili iz tovarnjakov. Gledal sem, če bi videl kakega znanca civilista, a zaman. Želel sem obvestiti mojo bolno mater in sestrico, da sem živ. Tako blizu tam sem bil doma, pa si nisem znal pomagati. Že sem imel skušnjava, da bi za urico „dezertiral“ in tekel domov.

Tovornjake so obstopili civilisti, predvsem iz stopiške fare. Mnogi so se spoznali in je bilo veselje. Mislim sem, da se bomo nastanili kje v mestu ali okolici, pa so se zopet premaknili tovarnjaki in naša četa, kakor šabičeva (bivša Matičičeva) smo peli na vse grlo skozi mesto in Kandijo naprej.

Meni in večini tistih domobrancev tako znani kraji! Mimo tovarnjakov so bežale vasi Črmošnjice in Stopiče na levi. Na desni pa cerkvice sv. Rokna, požgane Pogance, Malenškova gostilna, Težka voda in podgrajske na desno. Nič več nisem pel. Misli so mi uhajale v preteklost. Razvalina gradu Mahovo na griču na desni. Puntarji, tlačani, ki so pred stoletji vpregli graščake

v plug in z njimi orali. Zmetali so plemiče čez grajsko obzidje. Menda 16 plemičev Paradažzarjev ali morda Mildorferjev; vrag vedi koga. In danes: kdo je puntar; mi domobranci ali komunisti? Mi smo leto dni trpeli z Lahi. Hodili včasih v skupne akcije. Hladni so bili naši odnošaji z njimi. Podobno kot mož in žena, ki si ne govorita. Le streho še imata isto. Nič veselja, nič tovarištva. Le pičlo prejemanje stokrat preštete municije in „racijonov“ hrane. In oni ki so tako vpili „Smrt fašizmu“ in spackali vse zidove s to parolo, so se že od vsega spočetka spečali z Lahi. Danes mi zopet s švabi. Sicer še kar dobro opremljeni, pa le hladni mi, hladni oni. Le skupni tovornjaki, „komis“ in včasih neobhoden vojaški pozdrav. Le skupna streha. Nič smeha, nič „kamarad“ nič ljubimkanja. Komunistični veljaki so že pili „šnopo“ s švabskimi veljaki. Komunistične babnice so že predle zveze in se valjale v švabskih posteljah. Kdo je puntar? Oni, ali tisti, ki je v Zagorju brusil ob ostri kamen zaponko opasača, da bi se znebil kolaboracionizma? Še danes se mi prikaže njegova podoba. Zanj neprimerno veliko stekleno oko je čudno, da je kar bolelo, zrlu nekam v neznano. Kadar sem se zazrl vanj, so mi misli ušle na Ciklope.

Iz mojega sanjarjenja me je zbudilo, ko je petje prenehalo. Že so bile za nami podgorske vasi. V Cerovec levo in Vinja vas desno. Kolona se je ustavila pri prvi gorjanski serpentinu. S prvega tovornjaka je skočilo nekaj Nemcev in odstranilo s ceste slabo zamaskirano mino.

Premaknilo se je in zopet so sanjavi Gorjanci prisluškovali našemu petju. Odprla se je Bela Krajina, Vahta, Suhor, Semiška kotlina tam desno pod Smukom in na levo Žumberak. Mnogi smo poznali to deželo. Bog ve, kakšen občutek je imel por. Milivoje šabič, ko se je peljal čez Suhor. Še ni bilo leto okoli, ko je skočil iz gorečega župnišča, ko je podlegla tista postojanka Legije. On in še nekateri so se prebili v Semič.

V Metliki je naša četa izstopila iz tovornjakov, šabičeva pa je šla naprej v Črnomelj. Metlika je bila kot mrtva. Nikjer žive duše, le naša pesem je nekam votlo odmevala po navidezno praznem mestu. Zasedli smo šolo. Pri vratih je še stala laška „kučeta“-stražnica. Po sobah so še bili laški pogradi in smo jih zasedili. Verjetno so jih uporabljali tudi partizani pred nami. Naš poveljnik je takoj odredil stražo. Tudi za stavbo je postavil eno. Vse je izgledalo, da je nemška ofenziva temeljito opravila svoj posel. Tak je bil občutek in tako so prav gotovo mislili poveljniki, ki so nas tja poslali. Zasedbena četa v Metliki s straženjem pred kasarno. Fantje so se razkropili po mestu. Tudi nekaj civilistov je prišlo na plan. Privabilo jih je petje fantov. Pesem „Oče, mati“, katero je Bela Krajina prvič slišala in ki se vse drugače sliši kot „Nabrusimo kose“.

Pred šolo je pripeljal čuden avtomobil. Bil je cilindru podoben „anfibio“, da je lahko služil kot čoln. Vozila sta ga nemški oficir in črno oblečen Hrvat, menda ustaš. Meni ni nič ugajalo, pa sem se umiril. Na drugi strani Kolpe na Hrvaškem je še bilo nekaj vojaštva, ki je sodelovalo v ofenzivi.

V miru smo prespali noč s stražo pred vrati. Dopoldne je pridrvel tovornjak — morda dva — iz Črnomlja z nekaj domobranci. Tudi iz Metlike se jih je nekaj pripravilo, da gredo v Novo mesto po hrano in potrebščine. Prosil sem poveljnika, naj tudi meni dovoli, da grem. Povedal sem mu, da sem tam doma, da je moja mama že dolgo zelo bolna in sama z nedoraslo sestrico. Ni me pustil; obljubil pa je, da bom prihodnjic lahko šel. Bil sem jezen nanj. Par minut potem, ko so tovornjaki odšli, se je iz smeri Suhorja slišalo močno streljanje. Kmalu se je vrnil en tovornjak. Vozil je malo oddaljen za drugimi. Ko so padli v zasedo, je nekje še lahko obrnil in ušel nazaj.

Spomin mi več ne da. Mislim pa, da so tam ostali trije tovornjaki z vsem moštvom. Po večini domobranci iz Šabičeve čete in Nemci. Res se ne morem spomniti, kolike izgube ljudi smo takrat utrpeli, pa le verjetno okoli 20. Poveljnik je takoj odredil patrole v več smeri. Ena se je takoj vrnila. Opazila je več partizanov in videla, da so prav blizu montirali večji top. Torej priprava za napad.

Prepričali smo se, da torej tisto o temeljiti ofenzivi ni bilo tako. Verjetno čez ves Žumberg, tako slovenski, kot hrvaški, ni stopil švabski škorenj.

Ko se je znočilo, smo v tišini zrinili tovornjake v smeri proti Črnomlju. Ko smo se že oddaljili od hiš, smo jih šele zasedli in pognali motorje in se kmalu združili s šabičevimi v novi črnomeljski šoli.

Ne vem, koliko je na tem, kar sem potem o tem umiku slišal, a verjetno ho držalo. Naš poveljnik je ugotovil, da je Bela Krajina za nas past. V slučaju napada bi nam težko prišla kaka pomoč, vsaj hitra. Prav gotovo, če bi šla, ne bi pela „Oče, mati“ čez Gorjance, kot smo mi. Morali bi zasedati bukvo za bukvo in bi nazadnje še oni potrebovali pomoč. Municije smo imeli le, kolikor smo jo nosili za pasom: 60 nabojev za puško in dve granati na vojaka. Takrat še prav strojnic nismo imeli. Nič hrane. Slišal sem, da je naš poveljnik Franc Mrak po domobrancu Janku P., ki je klatil kočevsko nemščino, razložil situacijo nemškemu poveljniku; namen, da se umakne in združi s šabičevo četo. Umik bo z Nemci ali brez njih. Švaba se je zbal za tovornjake in ostati sam, zato je privolil.

Zopet smo bili na tovornjakih. Zopet po meni tako znanih krajih. Pri ciganski vasi Kanižarici smo zavili na desno na Doblče in v hribe. Malo sem si domišljjal, zakaj nismo šli raje na Semič in skušali tam na Rožni dol in naprej v Novo mesto. Tudi bi lahko šli na Črmošnjice (kočevske), Stare žage in naprej. Toda Mrak je bil lisjak. Tudi on je poznal Belo Krajino. Semiška gora bi bila kot stena nad nami in bi nas lahko dobro obdelovali z višav. Samo enkrat dobro zasekana cesta bi ustavila tovornjake za vedno tam. Zato smo jo mimo Maverlana ubrali proti Kočevju v gozdove. Sedaj smo že hodili. Primanjkovalo je že bencina. Zadrželo je snežiti. Prišli smo v kraj ko ni šlo več, in smo tovornjake rinili mi. Nato je eden popolnoma odpovedal in smo ga privezali za drugega in

včasih vse rinili naprej. Snega je že bilo precej in grobna tišina v gozdu. Nič naše pesmi; pa le nisem imel občutka nevarnosti v tistih gozdovih. Nisem si mogel predstavljati, da bi se še kdo lahko klatil tam. Vsaj večji oddelki partizanov ne. Končno smo le pririnili tovor — kajti niso več bili tovornjaki, le breme še — na bolj odprt kraj. Poveljstvo se je posvetovalo, kaj narediti, in so sklenili, da gre kolona vojaštva naprej peš v Kočevje. Ostali so Nemci-šoferji, par podoficerjev in radiooperaterji. Tudi nas domobrancev je za spremstvo ostalo 25 s tovornjaki brez bencina. Zopet se je ponovila moja jeza na poveljnika, ki je odredil, naj z bratom ostaneva. Kolona je šla v smeri Mozlja. Dolga in naporna pot v Kočevje. Mokri in lačni so gazili v žlindro, kajti snežiti je nehalo. Mi smo ostali na nekem križišču. Še je bila tablica z obledelim napisom. Nemška loka 2 km. Stari trg ob Kolpi 9 km. Za to nisem več siguren, a zdi se mi tako. Z bratom sva se domenila, da jo v slučaju resnega napada na skupnico pobriševa po možnosti najprej v smeri Starega trga, in če prideva kje do hrane, se kako po gozdovih prebijeva v Novo mesto. Niti na misel mi ni prišlo, da bi branil tiste tovornjake, ki so nam jo tako zagodli. Čakali smo ure in ure. Vrteli smo pedale na biciklju podobnem aparatu, da so švabi dobili potrebno električno energijo za radio. Cele ure smo to vrteli. Končno sem le opazil nek znak na obrzih Švabov. Dobili so neko zvezo. Večkrat sem slišal besedo Klagenfurt, pa ne vem, ali so dobili zvezo s Celovcem, ali je Klagenfurt bila samo šifra. Gledali so na zemljevide in zopet govorili. Večkrat je operater ponovil besedo bencin.

Dan se je nagnil in sem že mislil, kako bomo prenočili. Lačni smo bili. Nosili smo svoje nahrbtnike in orožje, rinili tovornjake in še negotovost. Parokrat sem slišal posamezne strele v daljavi, pa nisem mogel ugotoviti niti smeri. Vpraševal sem, če je kolona prišla v Kočevje in nam bo posredovala potrebno pomoč.

Pst! — Enemu našemu se je zdelo, da je nekaj slišal na naši desni. Vsi smo prisluškovali, — pa nič. Zopet je rekel, da je nekaj slišal. Sem se že zbal, da bi utegnile biti blodnje. Čudno ne bi bilo. Lačni, pa negotovost in strah bi to lahko povzročili. Potem je slišal še drugi in tretji... Čez čas smo res slišali kot neko brnenje motorja; pa ne s smeri, kamor je odšla kolona, temveč z desne. Poiskali smo zaklonišča in se pripravili skriti za spopad.

Nato smo zagledali kamijon, ki se je naglo bližal. Videl sem vojaka, ki je imel strojnico pripravljeno na strel na strehi kabine. Pomoč je prišla! Spoznal sem mitraljezca na tovornjaku in ugotovil, da ga imam zelo rad. Bila sva za časa Legije skupaj na postojankah Dolžu in Beli Krajini in nazadnje na Otočcu. Pri reorganiziranju čet na Zameškem je on bil določen v Oranovo četo. Kar lasje so se mi ježili, ko je povedal, da so bili poslani iz Novega mesta, da nam pripeljejo bencin. Res sta bila dva soda na tovornjaku in smo se hitro lotili dela.

Mračilo se je že, ko smo pognali. Privezani tovornjak je moral ostati kar tako, ker ni vžgal motor. Jaz sem se skobacal na tovornjak, kateri nam je prišel na pomoč, in prijatelj mi je povedal njihovo avanturo.

On, še par domobrancev in dva Švaba so bili poslani kot spremstvo nam na pomoč. Se pravi iz Novega mesta, čez Stražo, Sotesko, Dvor, čez vsu Suho krajino v Kočevje. Iz Kočevja proti Mozlju so nekje naleteli na zasekano cesto, se vrnili v Kočevje in jo ubrali preko Koprivnika do nas. Na mnogih krajih so morali odstraniti požagano drevje s ceste, da so prišli pod noč do nas.

Tudi mi smo še parkrat morali s tovornjakov zaradi drevja. Vozili smo v nasprotno smer in ponoči, pa kar ni šlo. Posebno s tovornjakom, katerega smo vlačili. Pozno v noč smo prišli v Kočevje in se pridružili našim, ki so prišli peš.

Imena domobranca ne navedem, ker še živi tu v Buenos Airesu in ne vem, če želi, da bi se to zvedelo. Kadar se vidiva, se pa vedno spomniva tega dogodka.

Spali smo v Dijaškem domu; vsaj zdi se mi, da se je tako reklo. Drugi dan je bil zbor in naša četa je zopet zasedla tovornjake. Nekaj domobrancev je manjkalo. So šli v svojevoljno patrolo; najbrž „žicat“ kako hrano. Dopolnili so prazna mesta s šabičevimi domobranci in smo takoj odšli v Novo mesto po cesti, po kateri nam je prejšnji dan prišla pomoč. Suha krajina, Dvor, Soteska, Straža, Vavtska vas, Kandija.

Vso to pot iz Radeč ob Savi v Belo Krajino in umik od tam čez Kočevje smo opravili brez strela; razen na Suhorju, kjer so iz zasede pokončali naše, ki so šli po potrebščinah iz Metlike v Novo mesto.

Ravno o pravem času smo se vrnili v Novo mesto. Takoj smo zasedli pčlozaje. Naša četa od Krke, pokopališča pri Ločni in hrib nad kolonijo. Kapiteljski marof do tunela pa je zasedla Oranova četa. Za nami je prišla v mesto še ena četa. Menda šušteršičeva. Z njo je prišlo veliko novincev. Zelo verjetno je tudi prišla še ena četa iz Žužemberka; tudi z mnogimi novinci.

Po tolikih letih seveda lahko pišem le o naši četi. Verjetno bo kdo drugi kaj pojasnil o vsem tem. V vsem tem pisanju bo prav mnogo pomanjkljivosti, posebno o krajih v Litijskih hribih.

Pod noč se je slišala močna eksplozija. Nekdo je razstrelil most med Stražo in Vavto vasjo. Še tisto noč so partizani napadli Novo mesto. Njihova glavna sila je bila v Bršljinu, na postaji in v Bučni vasi. Pretrgala se je zveza s Krškim in s svetom. Malo smo se zakopali na Marofu in Ločenskem hribu. Jaz sem žalostno gledal streho lastnega doma še teden dni. Tam so bili namreč naši sovražniki. Nekaj municije so nam nametala letala kar na položaje. Ni se mi zdelo nevarno, da bi partizani zopet zasedli Novo mesto. Druga pesem bi pa lahko bila, če se ne bi tja vrnila šušteršičeva in naša četa.

Ko je ponehal napad na Novo mesto in smo začeli z izpadi, so že napadali Kočevje. Po naključju, verjetno radi pomanjkanja tovarnjakov, je šabičeva četa ostala tam in jim bila v veliko pomoč. Samo Bog ve, če bi kočevska četa sama vzdržala partizanski naval in obleganje do pomoči, ki jim je to pot prišla iz Ljubljane. Tudi naša četa je sodelovala v obrambi Kočevja z nekaj domobranci. S tistimi namreč, ki so šli v svojevolsjno patrolo in niso prišli pravočasno v zbor, ko smo mi odšli v Novo mesto.

Ko bo to bral nekdo, ki ne pozna tistih krajev, ne tistih domobrancev, ne tistega časa, bo morda rekel: „Pa saj so se samo vozili, nič borili.“ Pa ni tako. Večina tistih domobrancev, so bili že nad leto legionarji. Nekateri so že branili napad na Krko, drugi Dolž, tretji Gracarjev turn, Pleterje, Sv. Križ, Suhor, Kamence; prepatrulirali Belo krajino od Radotovičev, do Vinice, od Mirne gore do Adlešičev ob Kolpi. Vsi ti domobranci pa so tudi branili gorečo Mršečo vas na Zameškem.

Verjetno je to kdo doživljal drugače in bi bolje napisal. To so le medli spomini takrat 17 letnega domobrancia. Spomini na vse tiste fante, s katerimi sem delil usodo tisti vojni in revolucionarni čas; na vse tovariše, ki so padli ali bili pomorjeni. Seveda, tudi na vse, ki še žive, kjerkoli po svetu. SPOMINI NA VSE, KI SO Z VESELJEM IN V PREPRICANJU, DA SO STORILI PRAV, OBLEKLI DOMOBRANSKO SUKNJO IN NA VSE GRLO PELI: OČE, MATI, BRATJE IN SESTRE...

Dimitrij Jeruc

D e m o n i

Ne spim, kako naj spim?
Srcé je polno žalosti, nemira,
saj kar gradil sem, se podira,
spreminja v prah in v dim.

Pepel in dim so moje sanje,
v prgišču nosim ta zaklad;
demon mi sedel je za vrat;
ah, to odurno krohotanje

demonov, besov v moji duši,
ta njihov pir, divjanje;
povrni, Bog, mi sanje,
saj vse se lomi, pada, ruši!

100-letnica rojstva generala Rupnika

Stoletnico rojstva generala Rupnika je treba primerno in dostojno praznovati!

Komunisti so ga ponižali, zasramovali in ustrelili.

Slovenski politiki so ga najprej izrabili, nato zavrgli, pahnili v ozadje in oblatili.

Na nas borbih je dolžnost, da ga operemo vseh pljunkov in ohranimo za pravično zgodovino svetel spomin nanj.

Glavni odbor Zveze Tabor je formiral posebni odbor, ki bo pripravil osrednjo proslavo 100-letnice.

Občni zbor DSPB Tabor – Cleveland

V soboto 29. decembra 1979 se je vršil 23. redni občni zbor Tabora v Clevelandu. Udeležba je bila zadovoljiva in je bil potek obč. zbora konstruktiven in je potekal v najlepši slogi in prijateljstvu. Odbor društva je v glavnem ostal isti le da sta bila pritegnjena vanj nova odbornika.

Objavljamo poročili preds. društva soborca Milana Zajca in tajnika soborca Filipa Oreha:

Poročilo predsednika „TABOR“-a DSPB, Cleveland, za 23. redni občni zbor, decembar 29., 1979:

Delo naše organizacije je vršitev oporoke, ki so jo nam zapustili izdani in pomorjeni slovenski domobranci pred 34. leti po Titovih partizanih. Dolžnost naše organizacije je tudi, da s kušamo skrbeti za naše bolne soborce, ki so radi svojega protikomunističnega prepričanja potrebni gmotne in moralne pomoči. In da skrbimo, da bo slovenskemu narodu povedana resnica o delu in obstoju generala Rupnika in Slovenskih domobrancev. Zato so tako pomorjeni domobranci, kot naši potrebni invalidi vredni priznanja, ki so se žrtvovali in stopili na branik svoje domovine, ko se je potapljala v komunizem pod pritiskom domačih in internacionalnih komunistov. Domobranci so nam dali zgled, da žrtve za narodno in pravično stvar niso nikoli prevelike. Tudi se niso sramovali svojega protikomunističnega prepričanja javno pokazati in slednjič so tudi šli s ponosom v smrt za svoje ideale.

Seveda, zgodovinarji Titovih partizanov in zapisnikarji strankarske — politične protikomunistične emigracije, oznanjajo in prikazujejo po svoje ukrojeni obliki položaj v času tuje okupacije in komunistične revolucije v Sloveniji.

Zalostno je čitati pročila raznih spominskih obletnic, ki jih podajajo

razni slovenski protikomunistični politiki, ki se štejejo za narodne voditelje slovenske protikomunistične emigracije, ki se bohotno razpisujejo kaj vse so napravili s svojimi herojskimi koraki koristnega za slovenski narod v času tuje okupacije. Sramujejo pa se priznati, da so vsa tista dejanja, kolikor so jih napravili slovenski politiki v času — nemške okupacije, bila napravljena po zaslugi generala Rupnika in Slovenskih domobrancev. General Rupnik je bil pravi voditelj slovenskega naroda, v narodnem in vojaškem pogledu. Kot je bil naš duhovni vodja škof dr. Gregorij Rožman, ki je komunizem obsodil in svaril slovenski narod, da je komunizem zlo za duše in obstoj vsega človeštva. General Rupnik se je v času, ko je domovina najbolj trepetala in narod krvavel pod nožem in strelji okupatorja in komunistov, postavil na čelo protikomunistične fronte in ščitil narod pred tujo okupacijo in komunističnim nasiljem. Zakaj danes tako opevani Narodni odbor za Slovenijo ne prizna resnice, in namesto resnice meče črne in rjave madeže na generala Rupnika, ki je bil po grdi politični igri prevaran in mu je bilo vzeto krmilo, ko je vodil slovenski narod s svojimi domobranci in skušal napraviti red in zagotoviti varnost svojemu trpečemu narodu.

Prihodnje leto 1980 bo leto žalostnih spominov Vetrinjske tragedije, vrnjenih pomorjenih slovenskih domobrancev, kakor tudi 100-letnica rojstva generala Rupnika, ustanovitelja in očeta slovenskih domobrancev, predsednika in voditelja slovenskega naroda.

Veliki ljudje kot je bil general Rupnik, se rodijo v vsakem stoletju z izjemo. In to je bil sposobni sin slovenskega naroda general Rupnik, ki ni iskal sebe in svoje slave, ampak se je dal na razpolago svojemu zatiranemu slovenskemu narodu in končno bil zanj tudi mučeniško umorjen od Titovih slovenskih partizanov-komunistov 4. septembra 1946.

„TABOR“ ZDSPB namerava združiti spominsko proslavo pobitih vrnjenih slovenskih domobrancev (35. letnice) s proslavo 100 letnice rojstva generala Rupnika. In to 14. in 15. junija 1980 na Slovenski pristavi Geneva-Ohio. Pri proslavi sodelujejo vsa krajevna društva „TABOR“-a ZDSPB. Prosimo vse člane „TABOR“-a in prijatelje za sodelovanje pri tej proslavi, da bo res lepa in vredna njihovega spomina. Mi nimamo nobenega pomisleka, če tudi druge slovenske organizacije pripravijo svoje proslave na čast mrtvim domobrancem, saj so bili domobranci Slovenci, kot je bil Slovenec general Rupnik, ki se je pridružil s svojo mučeniško smrtjo grobu svojih nikdar premaganih slovenskih domobrancev. Hvaležni bomo vsakemu za sodelovanje pri naši proslavi, ki bo na Orlovem vrhu Slovenske pristave, kjer je postavljen spomenik s spominsko kapelico, posvečeno Mariji z Brezj, zaščitnici slovenskega naroda, v spomin vsem pomorjenim domobrancem in vsem slovenskim protikomunističnim žrtvam v Sloveniji, ki so jih Titovi partizani mučeniško usmrtili med revolucijo in po končani vojni po letu 1945. Vsaka slovenska organizacija lahko sodeluje pri naši proslavi s svojo točko in to po razporedu programskega odbora „TABOR“-a Zveze DSPB.

Čas proslave se hitro bliža in zato je treba takoj začeti z delom. Izkažimo s to proslavo naše spoštovanje in hvaležnost do generala Rupnika in do junakov — slovenskih domobrancev, ki so dali svoja življenja za BOGA, NAROD in DOMOVINO:

Vsem članom, kakor tudi odboru, najlepša hvala pri delu v pretekli poslovni dobi za našo organizacijo, posebno pa se moram zahvaliti tajniku in blagajniku našega društva, prijatelju soborcu Filipu Orehu, ki je z svojo požrtvovalnostjo vršil tako vestno dve funkciji v našem društvu. Želim Vam in Vašim družinam srečno Novo leto 1980: in BOG Vas živi!

Milan Zajec, l. r.

Cleveland,

December 29, 1979

23. Občni zbor TABOR DSPB, Cleveland.

Tajniško poročilo:

Odbor Tabor-a D. S. P. B. — Cleveland, je imel v sezonski dobi za leto 1979 devet (9) rednih sej.

V vseh ozirih so bile seje zelo dobro obiskane. Posebno se mora dati pohvala za poset sej družinskim očetom.

Kot dobro veste, društvo pripravi vsako leto dva (2) družabna večera. Tako je bilo izvršeno tudi v letu 1979. Odboru Tabor-a D. S. P. B. — Cleveland, je bilo mogoče doseči pri župniku Marije Vnebovzete, da se od sedaj naprej darujeta Sv. maši za pokojna gen. Leona Rupnika in škofa dr. Gregorija Rožmana na nedeljo.

Gotovo pa je naše delovanje globoko vdano naši spominski proslavi, ki se vrši vsako leto pri spominski kapelici Orlovega vrha Slovenske prištave. Saj v tej spominski proslavi je ves duh Slovenskega domobranstva.

Moč „Tabor“-a D. S. P. B. — Cleveland sestoji iz 96 članov.

Društvu je uspelo izdati novo značko s slovensko trobojnico, ki nosi ime naše organizacije. Nosimo to značko naše organizacije s ponosom in kjerkoli mogoče.

Odbor je sodeloval kolikor je bilo v njegovi moči, da je izšla knjiga pod imenom „Orchard“, ki jo je izdala Zveza TABOR S. P. B.

Odbor je prisostvoval pri nekaterih prireditvah, ki so jih pripravila druga slovenska društva. Vedite, da so bila prisotnost naših odbornikov na teh prireditvah s pogledom v bodočnost, v korist naše organizacije.

Razpravljanje organizacijskih potez ali navodov gotovo ne prinaša uspehov, ako le ti niso v območju odbora. Gotovo, da imamo pravico kritizirati člane odbora, to je tudi zdravo, toda nikakor pa ni pravilno, da so tem istim članom odbora stavljenе zapreke ali celo sovražne besede pri delu naše organizacije. Vsakdo ima pravico do svojega izražanja in svojega mišljenja, a odbor mora (v kolikor mu je to mogoče) izražati mišljenja večine našega članstva. Bodimo zdrava moč našim odborom, to z nasveti ali s pozitivnim karanjem, ki bo rodilo uspel za naše društvo.

Dragi člani, zbrani na tem občnem zboru! Vas vse globoko spoštujemo,

vidimo v Vas prekovana slovenska srca, ki se borijo proti zlu, ki uničuje mlada slovenska srca. Naj ne bo v nas le beseda, pokažimo tudi z dejanji da Slovenski domobranec ne bo nikdar pozabljen. Ne sodimo, ker nismo zato določeni. Pozabiti pa je greh, ki ga narod nam ne bi mogel odpustiti. Ne bratje, ne govorimo mi, govorijo Vaši in naši bratje, kateri so prelili svojo kri, da bi lepše živel ves SLOVENSKI NAROD.

Filip Oreh, l. r.

RTS:

Jože Lovrenčič ml.

KAM GRE JUGOSLAVIJA

Ves svet se sprašuje, kaj bo z Jugoslavijo, kakšna bo Jugoslavija po Titu. Kakšna usoda čaka Jugoslavijo, kam bo krenila po Titovi smrti? Bo šla v demokracijo? Bo sledila tragični usodi Madžarske, češkoslovaške in Afganistana?

Nevarnost sovjetske invazije je dejstvo. Ves svet se sprašuje, če bo Sovjetska zveza ponovila svojo burko z Afganistanom in vdrla v Jugoslavijo pod pretvezo, da je bila naprošena, da jo brani pred nevarnostjo ameriškega imperalizma in kolonializma. Najbolj zvesti zavezniki Sovjetske zveze Bolgari zahtevajo priključitev vse jugoslovanske Makedonije Bolgariji, češ, da ji zgodovinsko pripada. Resnica je, da je v Jugoslaviji v teku premikanje čet proti vzhodnim mejam in da se sovjetske čete zbirajo v bližini jugoslovanskih meja.

Poleg tega je že „javna tajnost“, da se je že začela borba za nasledstvo na rdečem Titovem prestolu. Trenja med rdečimi veljaki so na dnevnem redu, čeprav pod krinko „posvetovanj“. Kdo bo zmagal v tej borbi? Prosovjetski elementi, nasledniki Titove politike „neopredeljenosti“, „neodvisni“ Kardeljevega kova, ali morda celo jugoslovanski disidenti, ki slede Milovanu Djilasu? Vse to se bo pojasnilo prav kmalu.

In mi, jugoslovanski demokrati in protikomunisti; smo pripravljeni na ta trenutek? Smo zreli za ta zgodovinski trenutek? Ali bomo tudi sedaj „zamudili vlak“, kakor smo ga do sedaj še vedno zamudili? — Predvsem; smo edini? Ni sloge med jugoslovanskimi političnimi in protikomunističnimi emigranti. Stari spori in stare borbe se nadaljujejo. Še vedno gojimo razlike in nasprotstva med jugoslovanskimi narodi. Še vedno obstajajo narodne, verske, politične in ideološke razlike. Nas preteklost zares ni prav nič izučila? Namesto, da bi iskali edinost in slogo, iščemo razdor in spor. Ne iščemo tega, kar nas druži, temveč to, kar nas loči.

Bodimo vsaj sedaj pametni in trezni! Poiščimo vsaj najmanjši skupni

imenovalcev v naših medsebojnih odnošajih! Mnogo je sicer imenovalcev, ki so skupni vsem jugoslovanskim narodom katerekoli vere ali strankarske prepričanosti. Če že ne najdemo drugega, pa imamo prav gotovo vsi osnovni skupni imenovalec: našo idejo Svobode in Demokracije. Združimo se pod to zastavo vsi Jugoslovani!

Vse razlike med nami bomo lahko poravnali potem, ko bo naša skupna domovina Jugoslavija spet svobodna in demokratična. Ne smemo pozabiti, da smo vsi — Slovani. Spomnimo se preteklosti! — Vse nas je zmagal in podjarmil komunizem.

Morda hočemo, da Jugoslavija izgine? Ne bodo tedaj Slovenija, Hrvaška, Srbija in Macedonija znova razdeljene med naše sovražnike?! Zdi se mi, da tega nihče ne želi.

Združimo se sedaj v borbi, da Titu ne bo sledila neka Brežnjeva lutka, temveč da bo končno res zasijalo v Jugoslaviji sonce svobode, kjer bomo vsi brez razlike narodnosti, vere, ideologije ali stranke zares svobodni!

Združimo se v kritičnem in zgodovinskem trenutku! Pozabimo na naše razlike! Združimo se z VERO V BOGA ZA NAŠE NARODE IN ZA NAŠO SKUPNO DOMOVINO JUGOSLAVIJO!

NAŠI MRTVI

✠ Ivanka Žužek

Na svojem domu v Ramos Mejía — Buenos Aires je 22. januarja 1980 umrla gospa Ivanka Žužek, stara 83 let. Naslednji dan je bila pokopana na pokopališču Villegas — San Justo.

Pokojnica je bila hotra pri blagoslovitvi slovenskega Zavetišča Dr. Gregorij Rožman, kamor je rada prihajala.

✠ Amalija Hartman

Po daljši bolezni je 7. januarja 1980 umrla v V. Ballester — Buenos Aires, gospa Amalija Hartman. Pokojna se je rodila na Dolenjskem v Žužemberku.

Gospa Amalija je bila veselega značaja in dobrih rok. Pri Hartmanovih smo se prva leta naše emigracije pogosto zbirali in se ob kavi kaj pogovorili in tudi zapeli; njena naravna nadarjenost nas je večkrat presenetila. Kot odločna protikomunistka je to svoje prepričanje dostikrat poudarjala. Skoraj do zadnjega je prebirala vse slovenske časopise, med njimi tudi Tabor.

Kot zavedni Slovenki in protikomunistki ji je prvi šopek s slovenskim trakom v njeno krsto položil osebno predsednik konzorcija Tabor.

Blagi gospej želimo miren počitek v argentinski zemlji! — Vsemu sorodstvu naše sožalje.

✠ **Marija Cuderman roj. Arbeiter**

Po težki in neozdravljivi bolezni je preminula 26. januarja 1980 gospa *Marija Cuderman*, stara 60 let. Pokopana je bila 28. januarja na Pokopališču Chacarita — Buenos Aires.

Pokojna gospa Marija je bila delavna članica Zveze slov. mater in žena ter je pogosto prihajala na prireditve Zavetišča Dr. Gr. Rožman.

✠ **Milica Kralj**

Po dolgi in neozdravljivi bolezni je 9. februarja 1980 v zgodnjih jutranjih urah umrla gospa Mili. V Argentini zapušča moža in sina, v Švici pa brata.

Pokojne gospe bomo ohranili v dobrem spominu. Naj jim dobri Bog poplača njih dobra dela!

Sorodstvu naše globoko sožalje.

ZA BELEŽNICO

Plačilo...

Argentinski predstavnik v Medameriški Obrambni Junti v Washingtonu general Santiago Omar Riveros se je pred vojaškimi predstavniki ameriških držav upravičeno pritožil:

Prevratniška poplava, ki se je pred leti razlila preko Argentine, je bila resnična invazija Sovjetov, kakršno so izvajali preko svoje kubanske podružnice. Pri strahotnem naporu, ki ga je (za uničenje te invazije) morala doprinesiti naša dežela, nismo prejeli pomoči od nikogar; še zaploskal nam ni nihče, kar smo po našem mnenju najmanj zaslužili. Nasprotno pa so prihajale nekakšne preiskovalne komisije, ki so poslušale predstavnike najetih morilcev, ne pa žrtev terorizma... (CLARIN, Bs. Aires 13. 2. 1980.)

In kaj naj porečemo mi? Pred skoraj štiridesetimi leti smo spričo iste invazije vsemu svetu pokazali pot, kako se ji je treba zoperstaviti. In plačilo? Ploskánja še pričakovali nismo! Nas so za plačilo proglasili za vojne zločince in izdajalce, kar nas še danes zasleduje (primer Ljenka Urbančiča v Avstraliji), vodjo morilcev v službi satanske Stalinove svetovne zarote pa še proslavljajo kot — velikana 20. stoletja...

IZ PISEM

20. febr. 1980.

Spoštovani gospod!

...Ker moj slučaj ni edini, me ni čisto nič sram priznati, da sem bil glede pok. generala Rupnika dolga leta vsaj močno skeptičen. Toda gradivo, ki ste ga že prinesli v Vašem glasilu (dr. Kociper itd.) me je v zvezi z odkritji okoli angleške medvojne politike do naše domovine prineslo do spoznanja, da je bila „politika“ pok. generala med komunistično revolucijo edina pravilna. še več! Ne samo, da je bi resnični rodoljub (kar bi že bilo kar zadosti), ampak je bil za dolgo dobo eden izmed naših velikih, med komunistično revolucijo pa sploh edini — POLITIK, ki je položaj pravilno presodil in zato stal visoko in hodil daleč pred našimi političnimi „velmožmi“.

Globoko me je presunilo pismo g. S. S. v letošnji januarski številki Tabora. Posebej, kar se tiče piščevega hudega vprašanja, kdo je kriv, da naši, to je domobranski potomci ne govore nič o domobrancih. Ker se z g. S. S. popolnoma strinjam, Vam v prilogi pošiljam prepis članka, ki je pod naslovom „Čas beži“ izšel v glasilu takratne slovenske mladine v Bs. Airesu „Mladinska vez“ — za mesec junij leta 1959. (!!!) Mislim namreč, da bi bilo kar primerno, če bi ga sedaj po več kot 20 letih ponatisnili v Vašem glasilu. Mogoče se bo komu le še oglasila vest...

Le tako naprej! Božji mlini sicer meljejo zelo počasi, pa drobno, drobno.

Sprejmite prav lepe pozdrave!

—ek.

NA UREDNIŠKI MIZI

Č. g. —ek: — Ne najdemo pravih besed, da bi se Vam primerno zahvalili za Vaše pismo in prilogo, ki jo, kakor vidite, z veseljem prinašamo na drugem mestu. Ponosni smo in hvalimo Boga, ker vemo, da Vi niste edini, ki misli kakor Vi! Če smo k temu zares doprinesli nekaj tudi mi, je mera

našega plačala zvrhana. Vse ostalo je pa stvar pravične zgodovine, ki pok. generalu Rupniku in njegovim pobitim domobrancem že pripravlja častno mesto v spominu naših zanamcev. — Zasebno pismo bo sledilo ob prvi priložnosti. Pri trdem delu za vsakdanji kruhek nas čas zares davi. — Za sedaj: Naj Vam Bog stokrat poplača — in vdane pozdrave!

DAROVALI SO:

Za Zavetišče:

	<i>v pesih:</i>
N. N., Argentina	550.000
N. N., Argentina	167.375
Potočar Milena	5.000
Rev. Malenšek Juan	20.000

Za gradnjo Zavetišča:

Dolenc Vencel	295.000
Dimnik Dušan	50.000
Inž. Matičič Anton	50.000
Intihar Matko-Škulj	50.000

V spomn na pok. Terezijo Bukovec:

Repar Jože	50.000
------------------	--------

V spomin na pok. Amalijo Hartman:

Repar Jože	20.000
------------------	--------

Inž. Matičič-družina	30.000
----------------------------	--------

Bodnar Anton-družina	100.000
----------------------------	---------

Fink Neda in Marta	30.000
--------------------------	--------

V spomin na pok. Milico Kralj:

Inž. Matičič Anton-družina	20.000
----------------------------------	--------

Repar Jože-družina	20.000
--------------------------	--------

v dolarjih

Starič Lojze, Kanada	100
----------------------------	-----

N. N., Cleveland	6
------------------------	---

V spomin na pok. Berto Lobe:

Dejak France	60
--------------------	----

Tiskovni sklad Tabora:

	<i>v pesih:</i>
Eržen Anton	30.000
Steiner Mihaela	5.000
Jagodić Florjan	5.000

Rev. Malenšek Juan	5.000
--------------------------	-------

Šušteršič Ratko	4.000
-----------------------	-------

v dolarjih:

Prodaja vezanih Taborov	100
-------------------------------	-----

Medved Ana	3
------------------	---

Mrak Stanko	5
-------------------	---

N. N.	6
------------	---

Boh France	4
------------------	---

Dolinar Milan	8
---------------------	---

Žnidaršič Jože	2
----------------------	---

Zupančič Poldo	9
----------------------	---

Longar Albin	2
--------------------	---

Merc Rudy	4
-----------------	---

Skubic Janez	2
--------------------	---

Pogačnik Branko	2
-----------------------	---

Jarc Jože	2
-----------------	---

Resman Mate	2
-------------------	---

Invalidski sklad Tabor:

v pesih:

Rev. Malenšek Juan	20.000
--------------------------	--------

v dolarjih:

N. N., Californija	300
--------------------------	-----

Domboranska mati iz Ka-	
-------------------------	--

nade v spomin na do-

mobrancia Ivana ubitega

v Kočevskem Rogu l. 45

Smolič Jože	20
-------------------	----

Dular Milan	7
-------------------	---

N. N., Kanada	4
---------------------	---

Bizjak Jože	34
-------------------	----

V S E B I N A

Un día de sol	33
Nekega sončnega dne	35
Odslovljen delavec	35
Amerika v času obiskanja (R. T. S.)	41
Kissingerjevi spomini (R. E.)	45
Naj nam bo plamenica (dr. S. Baraga)	48
Kdo je kriv?	51
Slučaj soborca Ljenka Urbančiča	53
Naši možje	63
Za prvimi koraki Slovenskega domobranstva (S. šivic)	64
Demoni (D. Jeruc)	73
Iz društev	74
Kam gre Jugoslavija (Jože Lovrenčič ml.)	77
Naši mrtvi	78
Za beležnico	79
Iz pisem	89
Na uredniški mizi	80
Darovali so	III

